

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

RESUM

Partint de l'estudi de Mark L. Knapp sobre la comunicació no verbal (1982) i amb el suport d'altres autors com Rebel (2000), Davis (1976) o Morris (1982), en aquest treball de recerca es relaciona el llenguatge corporal i el futbol a partir del posicionament del cos i les expressions facials del jugador Cristiano Ronaldo durant 5 dels 6 partits de la fase prèvia de la UEFA Champions League 2013/2014 – Grup B –.

És d'aquesta manera com, després de l'elaboració d'una taula de categories dividides en 3 àmbits segons els tipus de moviments que s'han volgut investigar – postura general del cos, que dóna lloc a dos estatus, un de superioritat i un d'inferioritat; moviments de braços, mans, cames i cap, i finalment les expressions de la seva cara –, s'ha passat al visionat de cadascun dels partits escollits i que han donat lloc a un llistat de posicionaments, gestos i emocions desenvolupades pel jugador minut a minut.

Una vegada enregistrat el valor de les categories en les diferents taules, cal passar a veure quin és el seu significat. Per a això, partint de diferents autors com els anomenats a l'inici d'aquest text, s'ha buscat relacionar el posicionament corporal de Cristiano Ronaldo amb els diferents actes comunicatius que desenvolupa – si els seus moviments es centren en la regulació i organització, si es tracta d'actes que sorgeixen espontàniament o més aviat tenen un significat, etc. –; conèixer la seva actitud envers l'enfrontament cara a cara amb els rivals, i també analitzar els trets més característics de les emocions que mostra a partir de l'expressivitat de la seva cara en els plans més tancats que ofereix la retransmissió televisiva dels enfrontaments.

En definitiva, una investigació que busca una primera aproximació a la relació entre la comunicació corporal i la realització de la tasca esportiva.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ METODOLÒGICA.....	2
1.1. Propòsit de la investigació.....	2
1.2. Elecció del tema i delimitació de l'objecte d'estudi.....	4
1.3. Justificació de la investigació.....	10
1.4. Preguntes de recerca.....	12
1.5. Elecció del jugador i mostra de partits.....	14
1.6. Metodologia.....	17
1.7. Codificació.....	28
1.8. Estructura del treball.....	33
2. EXTRACCIÓ, ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS.....	34
2.1. Els estatus: superioritat i inferioritat.....	35
2.2. Moviments referents a braços, mans, cames i cap.....	43
2.3. Expressió de les 7 emocions bàsiques segons Ekman.....	55
3. CONCLUSIONS.....	64
4. BIBLIOGRAFIA I FONTS.....	69
5. ANNEXOS.....	71
5.1. ANNEX 1: Taules de registre de les categories.....	71
5.2. ANNEX 2: Desenvolupament, minut a minut, dels moviments duts a terme pel jugador a cada partit.....	82
5.2.1. Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.....	82
5.2.2. Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen.....	94
5.2.3. Reial Madrid 2 – 1 Juventus.....	108
5.2.4. Juventus 2 – 2 Reial Madrid.....	122
5.2.5. FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid.....	136
5.3. ANNEX 3: Exemplificació de les categories per mitjà de captures de pantalla.....	150

1. INTRODUCCIÓ METODOLÒGICA

1.1. Propòsit de la investigació

“L'ésser humà és extraordinari”¹. Aquestes són les primeres paraules de l'etòleg i zoòleg britànic Desmond Morris a *El Deporte Rey* (1982), obra en la qual l'autor explica la seva visió del futbol i el seu impacte en la societat. Ell comença explicant com va ser un esdeveniment esportiu qui va aconseguir reunir més gent en un estadi – al món – fins aleshores, superant concentracions polítiques o qualsevol commemoració especial. Va ser el mes de juny de 1978 amb la celebració de la final de Copa del Món de futbol entre Holanda i Argentina i l'utilitza per justificar com un partit de futbol va aconseguir aplegar un major nombre de persones que qualsevol dels fets ocorreguts fins el moment. És d'aquesta manera com Morris (1982) mostra la relació directa entre passió i esport, els dos components que, precisament, han desencadenat la realització d'aquest treball de recerca.

Quan es parla d'esport s'hi inclouen moltes modalitats. N'hi ha en equip, com per exemple el futbol, bàsquet, handbol, hoquei... O d'individuals, com l'atletisme, la natació o el ciclisme. Uns es practiquen en un terreny de joc específic, d'altres en circuits al carrer. Tal com s'observa, esport és una paraula molt àmplia amb una gran gamma de modalitats, però com bé argumenta Morris (1982), el futbol n'és el rei. Ho considera així perquè el veu com un ritual amb 7 cares que en fan més que un simple joc entre homes i pilota. Aquest esport agrupa tots els elements necessaris² que el converteixen en l'estrella d'entre tota la resta:

- És un derivat de la caça³: al llarg dels anys els caçadors van canviar les armes per la pilota sent la porteria la presa a aconseguir, protegida per un jugador – el porter – que ha d'evitar que l'esfèrica arribi al final de la xarxa. Aquest esperit de caça fa que es combini l'estratègia, la tàctica, la cooperació, el perill, la persecució, la concentració, l'energia, la tècnica,

¹ Morris, D. (1982) *El deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p. 7.

² Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.24.

³ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p. 14.

la imaginació, la força, la visió i el llançament així com també la virtut de tenir el cap fred en moments de màxima tensió.

- És una batalla estilitzada⁴: existeix el bel·licisme pel simple fet que un dels dos equips ha de ser el vencedor, i tant els components com els aficionats acudeixen al moment del partit per endur-se la victòria.
- Mostra la posició social⁵: cada equip està estretament lligat a la població o comunitat que representa. D'aquesta manera, el creixement de l'equip va lligat amb la imatge d'aquesta comunitat esdevenint un factor que la fa més o menys respectable davant la resta d'adversaris i també del conjunt de la societat. Aquesta posició es pot determinar a curt termini – tenint en compte els resultats dels partits amb altres equips – i també a llarg termini – segons la posició final a la classificació de la lliga on es juga –.
- És una cerimònia religiosa⁶: s'ha convertit en una manera de presentar les emocions agrupant no solament a un número de ciutadans múltiple sinó que també aquests mateixos tenen unes creences i convicció emocionals envers l'equip.
- És una droga social⁷: va ser el polític Gerhard Vianni⁸ qui relacionava la insatisfacció laboral amb el futbol, afirmant com uns bons resultats en el futbol feien que els treballadors rendissin més a la feina.
- És un gran negoci⁹: els futbolistes cobren per fer la seva feina, però darrere de tot això hi ha la pregunta de si realment ho fan pel plaer que els provoca o per la gran quantitat de diners que reben a canvi.
- És una representació teatral¹⁰: hi ha un escenari – el camp – i uns actors – els futbolistes – que representen una obra – el partit – de la qual es coneix el tipus però no quina serà la trama – l'espectador sap que va a veure futbol, però no com es desenvoluparà el partit ni quin serà el resultat –.

⁴ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.16.

⁵ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.18.

⁶ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.19.

⁷ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.20.

⁸ Citat per Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.20.

⁹ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.22.

¹⁰ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p.23.

Aquestes són les 7 cares que, segons Morris (1982), fan del futbol el ritual més rellevant en la societat.

Ja des de bon començament en aquest treball de recerca es buscava relacionar d'alguna manera el món de la comunicació i la tasca esportiva. Arribar fins la idea final no ha estat fàcil. Després d'una tasca de documentació, s'han trobat obres que parlen de la figura de l'esportista, i més concretament en el futbol. Aquest és el cas de *El Deporte Rey* de Morris (1982) ja citat anteriorment o també de *Hombres para el futbol* del professor Santiago Coca (1985), que fa una aproximació psicològica del futbolista en la màxima competició. Cap d'elles, però, es centra en donar dades específiques de la comunicació de l'esportista. Així, tot i fer referència a alguns trets que caracteritzen l'actitud dels futbolistes, no entren en l'anàlisi més acurada del seu comportament. És per aquest motiu que s'ha decidit relacionar aquests treballs amb d'altres sobre comunicació no verbal – partint de la base de *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno* de Mark L. Knapp (1982) – per tal d'elaborar un estudi específic sobre la comunicació no verbal a partir del posicionament corporal d'un futbolista durant els minuts de joc.

És així com la passió per aquest joc on 22 esportistes donen cops a una pilota per intentar colar-la al fons d'una xarxa juntament amb les inquietuds envers la relació d'aquest esport i el món de la comunicació han donat la forma definitiva a la investigació: un estudi sobre alguns aspectes concrets de la comunicació no verbal – l'establiment d'uns estatus, la cinèsica i l'expressió facial de les emocions – en el marc del futbol.

1.2. Elecció del tema i delimitació de l'objecte d'estudi

Partint de la base que l'esport escollit és el futbol, cal començar a pensar en l'altre punt fonamental del treball, la comunicació. Com bé explica Knapp¹¹ és molt difícil definir el terme comunicació i encara més quan s'ha de diferenciar entre comunicació verbal i no verbal. En la primera d'elles entra en joc la paraula, el procés pel qual un emissor envia un missatge a un receptor a través d'un canal i que aquest darrer ha d'interpretar a partir d'un codi que tots dos

¹¹ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p.15.

coneixen. La segona és el llenguatge complementari al de la paraula, un que es fonamenta en moviments com els de la mirada, les mans, la postura... i en general tots els elements del nostre cos.

La comunicació no verbal s'ha interpretat de moltes maneres. Un dels màxims exponents en aquest camp és l'investigador i professor Mark L. Knapp. En el seu llibre *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno* (1982) fa una anàlisi a partir de diversos estudis sobre aquest àmbit i explica com una primera aproximació al terme la va fer Ray Birdwhistell¹². Ell va comparar comunicació no verbal i el comportament de la fisiologia no cardíaca. Amb ella, es va aconseguir arribar a la conclusió de la dificultat de separar el fenomen verbal del no verbal.

També Mehrabian¹³ parla d'aquest estret lligam entre el que és verbal i el que no ho és. Ell juga amb els termes implícit i explícit relacionant la conducta no verbal amb la subtileza, i com aquesta fuig de les regles explícites de la codificació.

Ja els primers que van treballar sobre aquest terreny van deixar clara la dificultat d'estudi de la comunicació no verbal atesa la forta relació que hi ha entre ella i la paraula. És precisament aquesta complicació que motiva la investigació en aquest àmbit. Així, s'agafa Knapp com a punt de referència per arribar a una segona determinació: dintre la comunicació, l'estudi es centrarà en comunicació no verbal.

Seguint amb la dificultat a l'hora de trobar una definició exacta sobre la comunicació no verbal donada la seva forta vinculació a la paraula, la investigadora Flora Davis (1976) explica com aquesta comunicació fascina escultors, pintors, novel·listes... i a tots aquells que pertanyen al món no científic. Ella la defineix com una ciència controvertida que genera controvèrsies entre els seus investigadors.

¹² Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p.15.

¹³ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p.16.

En la seva obra *La comunicación no verbal* (1976) Davis esmenta la importància de la postura, el moviment corporal i l'expressió facial com a vehicles en la transmissió d'emocions i també d'informació en el marc d'aquesta comunicació no verbal. Fa un recorregut des dels orígens, que data en 1914¹⁴, de les investigacions en aquest camp, per arribar a la definició del que aquesta pot arribar a expressar per mitjà del moviment del propi cos.

Davis relaciona la comunicació no verbal amb el sexe¹⁵, la dansa¹⁶ i, en conjunt, una sèrie de situacions quotidianes de l'individu que han aportat una visió global en aquest treball de recerca pel que fa al comportament no verbal de l'individu, que s'han utilitzat com a suport de les investigacions de Mark L. Knapp també en la mateixa línia.

És d'aquesta manera com, tot i que s'ha tingut en compte l'obra en conjunt, s'han agafat com a base capítols concrets. El primer d'ells fa una 'Interpretació de la postura'¹⁷. Així, a partir d'investigacions pròpies sobre situacions quotidianes de ciutadans nord-americans¹⁸ i d'altres autors com Albert Scheflen¹⁹ analitza l'expressió dels diferents estatus en què es troba l'individu – bé siguin de superioritat o inferioritat envers una altra persona –. És també en aquest capítol on Davis²⁰ comenta com la postura no només és un indicador de caràcter sinó també d'actitud envers la resta de persones que envolten l'individu. D'aquesta manera, ella explica com sempre hi ha una mostra dels estatus que s'observa segons la fermesa amb què s'encara a l'altre²¹. Per tant, el grau d'atenció mostrarà major o menor estatus a la vegada que també grat²² – quan tot i que l'esquena està lleugerament encorbada i el cos cap endavant, els braços i cos en general es mostra relaxat – o desgrat²³ – si es tracta d'una posició més aviat rígida, encongida i tensa, que indica por –.

¹⁴ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 17.

¹⁵ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 22 – 29.

¹⁶ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 102 – 111.

¹⁷ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 123 – 132.

¹⁸ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 128 – 131.

¹⁹ Citat per Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 126.

²⁰ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.128.

²¹ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.130.

²² Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.128.

²³ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.128.

En el segon capítol de major interès es basa en els 'Indicadors de caràcter'²⁴, on estableix una sèrie de paràmetres que relacionen els moviments del cos amb elements comunicatius com per exemple les actituds corporals com a orientació individual²⁵ o el grau d'esforç que mostra la relaxació o tensió de l'ésser²⁶ i quina és la situació en què es dona cadascun d'aquests criteris – és a dir, a partir de quins posicionaments –.

És aquí on Davis²⁷ diferencia entre què és un gest – moviment on l'individu només fa servir una part del cos – i la postura – que implica el conjunt de la persona així com també variacions en l'orientació del pes corporal –. D'aquesta manera, el que busca Davis és combinar tots dos tipus de moviment per aconseguir una visió més completa d'allò que transmeten, de la mateixa manera que en aquest treball de recerca es pretén estudiar diferents tipus de posicionaments així com també les emocions per arribar a una identificació global d'allò que ensenyen de la persona observada.

En aquesta comunicació no verbal, on la paraula queda en segon pla²⁸, juga un paper molt important el llenguatge corporal. És el coreògraf i ballarí alemany Günther Rebel (2000) qui el considera com 'una forma d'expressió que abraça múltiples plans' per mitjà del cos, per a ell 'l'espill de l'ànima'²⁹.

En la seva obra *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación* (2000) Rebel parteix de la dansa per explicar què és el llenguatge corporal³⁰ i com aquest s'encabeix dintre de la comunicació no verbal amb l'ajuda del so, els objectes i el grafisme³¹.

A més d'introduir el moviment corporal a nivell teòric a partir de la dansa, el coreògraf alemany fa un pas més enllà utilitzant aquestes investigacions per interpretar el significat d'aquests posicionaments tant en conjunt – el cos sencer

²⁴ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 206 – 222.

²⁵ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 211 – 212.

²⁶ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 212.

²⁷ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.211.

²⁸ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós;

²⁹ Rebel, G. (2000) *EL lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas y los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF.

³⁰ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 31 – 48.

³¹ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 117 – 123.

– com a nivell individual – cadascuna de les parts del cos per separat com poden ser la cara i les seves faccions, els braços, les mans, els peus, etc. –. És en aquest sentit com, partint de la base de Knapp (1982) complementat amb Davis (1976), es decideix sumar al treball de recerca aquesta interpretació postural que s'adaptarà als diferents moviments i gestos del futbolista observat per tal d'obtenir una visió més complerta del comportament del seu cos en el moment de joc.

Knapp³² parla de 3 camps principals d'estudi dintre de la comunicació no verbal: la cinèsica, la proxèmica i la paralingüística. El primer d'ells és el comportament cinèsic. La paraula prové de Kinesis, d'origen grec i que significa moviment. És per aquest motiu que aquest camp es centra en el moviment del cos, és a dir el conjunt de gestos, postures... que desenvolupa l'ésser humà.

El segon terme és la proxèmica. Per proxèmica entenem, d'acord amb Knapp (1982), la distància que hi ha entre dues o més persones que s'estan comunicant, és a dir, l'estudi de l'espai que relaciona els interlocutors. I, finalment, la paralingüística, que és la manera com es diu una cosa, en paraules de Knapp³³: 'Té a veure amb l'espectre de senyals vocals no verbals establerts al voltant de comportament comú de parlar'.

És després de veure quines són aquestes tres vessants principals de la comunicació no verbal que es decideix centrar el treball només en una d'elles. Aquí, cal plantejar-se què es vol estudiar i com per triar la més adequada.

Partint de les tres rames que ens ofereix Knapp (1982), la cinèsica centraria la recerca en el comportament de l'individu mentre juga el partit, és a dir, quins són els moviments del seu cos durant els minuts de joc. La proxèmica, en canvi, tractaria la relació entre els diferents esportistes segons la distància que els separa quan es comuniquen, és a dir, si estan a prop o lluny i com varien els moviments que utilitzen per comunicar-se en relació a aquesta distància que els separa. Finalment, la paralingüística es basaria en tots aquells senyals

³² Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 17 – 26.

³³ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 24.

o actes que complementen la paraula, és a dir, quins són els moviments que fan els individus en el moment que parlen.

Ja des de bon començament s'ha esmentat l'interès pel comportament de l'ésser humà dintre el món del futbol. Per tant, el camp que inclou aquest moviment corporal de l'individu és la cinèsica. És d'aquesta manera com es comença a perfilar el que acabarà sent el treball de recerca: un estudi sobre el comportament dels jugadors de futbol durant els minuts al camp.

En un primer moment es va plantejar la idea d'analitzar el comportament d'un equip sencer. Així, el que es pretenia era estudiar el comportament corporal de diferents jugadors i veure les relacions entre ells. Tot i així, es va observar com el sistema era el mateix, és a dir, a partir d'una metodologia concreta s'establiria un procediment que s'aplicaria de forma igual a tots els jugadors. D'aquesta manera, es considera més fàcil centrar-se només en un, i si posteriorment es vol aplicar a altres esportistes per tal d'elaborar un informe més complert sobre un equip concret, es pot aprofitar la metodologia emprada en aquesta recerca. Això es decideix perquè l'objectiu del treball no és arribar a conèixer el comportament d'un equip en sí mateix sinó d'una persona concreta, d'un jugador X durant els minuts que està al camp. Per tant, cada vegada els paràmetres estan més clars: cinèsica, pel que fa al marc de la comunicació, aplicada a un jugador concret de futbol, en referència al camp del futbol.

Knapp³⁴ es refereix a la cinèsica com la conducta que mostren els gestos, moviments corporals i posicionament del cos, extremitats, mans, cap, peus, expressions facials... i com bé explica l'autor després de definir aquest tipus de comportament: 'hi ha diferents tipus de conducta no verbal. Alguns senyals no verbals són molt específics i d'altres molt generals. Alguns donen informació sobre les emocions mentre que altres de més general. Alguns tenen la intenció de comunicar, altres són simplement expressius. Alguns proporcionen informació sobre les emocions mentre que altres mostren els trets de la personalitat o actituds'. És així com el que es busca és fer una anàlisi de totes aquelles postures, manera com es mouen els braços, les mans, les cames i

³⁴ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 17.

també les expressions facials d'una persona per tal de poder conèixer quins són els actes comunicatius que dominen durant el joc i com es donen.

És precisament en aquest punt quan comencen a arribar les preguntes: quins són els moviments corporals que fa un jugador de futbol durant un partit? Quins gestos marquen el seu caràcter dintre del camp? Què signifiquen tots aquest posicionaments del cos? Són voluntaris o involuntaris?

Així, es va acotant cada vegada més el que acabarà sent la recerca: l'estudi del posicionament del cos d'un jugador de futbol d'un equip concret en una mostra delimitada de partits.

És en aquest sentit que, a partir d'un número determinat d'enfrontaments de l'equip en què un mateix jugador participa, es busca arribar a relacionar el conjunt d'accions que du a terme i saber si hi ha diferències entre jugar a camp propi, o rival; el grau de participació amb la resta de l'equip... i tot un seguit de preguntes de recerca que són les que fonamenten la investigació.

Cal tenir en compte que l'estudi es farà sempre a partir de l'anàlisi de la retransmissió televisiva dels partits on jugui el futbolista, és a dir, sempre que ell surti en pantalla. Així, es pot observar el seu comportament amb les imatges que arriben a tothom, per tant, aquelles amb les quals el conjunt de la societat – excepte les persones que estan al camp en aquell moment – veuen els enfrontaments.

1.3. Justificació de la investigació

Ja s'ha estudiat la comunicació no verbal en diversos àmbits de la vida quotidiana de l'individu³⁵. Un exemple és la política. Quina és la manera en què el representant d'un país mou les mans a l'hora d'anunciar un fet que pot marcar un abans o un després per a la societat, els gestos durant les campanyes electorals que fan acaben condicionant³⁶ que els votants prenguin

³⁵ Anguera, M.T. (1992) *Metodología de la observación en las Ciencias Humanas* (5 ed.) Madrid: Cátedra.

³⁶ Hernández Herrate, Maria (2008) *La comunicación no verbal en la proyección mediática de la imagen política de José Luis Rodríguez Zapatero durante el curso político 2006 – 2007*, Madrid: Universidad Complutense de Madrid, de <http://eprints.ucm.es/8838/2/T30822.pdf> (21/05/2014).

partit per una persona o una altra... són algunes de les conclusions a les quals estudiosos han arribat gràcies a la comunicació no verbal.

Aquests són els paràmetres que, en aquesta línia, treballen, entre d'altres, les doctores Imelda Rodríguez Escanciano i Maria Hernández Herrate³⁷ – ambdues professores de la Universitat Europea Miguel de Cervantes (UEMC) – que van estudiar el comportament cinèsic del llavors president del govern José Luís Rodríguez Zapatero.

Elles parteixen de la base que els líders polítics compten amb un gran poder de persuasió sobre la societat gràcies a la televisió. És d'aquesta manera com les doctores Rodríguez i Hernández consideren que els equips de comunicació d'aquests representants polítics fan una feina molt important en el camp de la comunicació no verbal per tal de combinar el que es diu amb el que no, fent així més efectiu el missatge. Per demostrar això, elles es centren en José Luís Rodríguez Zapatero estudiant les seves aparicions a la segona edició de l'informatiu de Televisió Espanyola (TVE) durant l'any 2010.

Ja prèviament, Maria Hernández havia realitzat una tesi doctoral³⁸ sobre el comportament de Rodríguez Zapatero durant la seva primera legislatura. Molt acuradament, la doctora Hernández explica com la comunicació d'una persona no només es basa en les paraules sinó també en tots aquells gestos, postures, expressions facials o fins i tot forma de vestir. Un tema que li genera un interès en especial és el fet de saber com influeix el comportament no verbal d'un individu a la seva vida quotidiana.

Maria Hernández centra la seva tesi doctoral en conèixer José Luís Rodríguez Zapatero a partir de la seva imatge com a líder polític, i poder aproximar-se així al per què de certs comportaments que duen a terme altres representants. Aquest estudi ha estat de gran interès a l'hora d'enfocar el present treball de recerca perquè, d'una banda, s'apropa la comunicació no verbal d'un

³⁷ Rodríguez Escanciano, Imelda & Hernández Herrate, Maria (2010) Análisis de la comunicación no verbal de José Luís Rodríguez Zapatero. *Revista Latina de Comunicación Social*, 65, 436 – 450, de http://www.revistalatinacs.org/10/art3/911_Cervantes/RLCS_art911.pdf (11/05/2014).

³⁸ Hernández Herrate, Maria (2008) *La comunicación no verbal en la proyección mediática de la imagen política de José Luís Rodríguez Zapatero durante el curso político 2006 – 2007*, Madrid: Universidad Complutense de Madrid, de <http://eprints.ucm.es/8838/2/T30822.pdf> (11/05/2014).

personatge d'interès social – en un cas és un representant polític i en l'altre un jugador de futbol – per tal d'extreure uns resultats envers les actuacions en el camp del qual és protagonista; i d'altra banda perquè ho fa a partir d'unes imatges d'ell que es veuen per televisió. És d'aquesta manera com en tots dos casos es fa una anàlisi del comportament no verbal, adaptant les aportacions que un fa a l'àmbit polític – com els equips de comunicació volen influir en els votants a partir de la roba, gestos i elements que complementen la paraula – portant-les al camp de l'esport – ara el futbolista és qui transmet unes sensacions o unes altres a partir del posicionament del seu cos –.

S'han trobat anàlisis en l'entorn polític, com les dues anteriors sobre Rodríguez Zapatero, però cap en el cas de l'esport. D'aquí neix la inquietud de fer un estudi similar, d'acord amb les bases que es demanen per a aquest treball de recerca que queden a un nivell inferior que el que seria una tesi doctoral. Així, el que es pretén és, de la mateixa manera que les doctores Rodríguez Escanciano i Hernández Herrate han agafat la figura de José Luís Rodríguez Zapatero, partir d'un jugador de futbol per veure quin és el seu comportament dintre del camp durant els minuts de joc, per tal d'arribar a conèixer els màxims detalls sobre aquesta persona en el terreny i moment del partit.

A més, les doctores Rodríguez i Hernández parteixen de la importància del mitjà televisiu considerant que compta amb una gran capacitat de difusió, persuasió i impacte. Així, juntament amb la relació que fa Morris (1982) entre el gran poder del futbol cap a la societat, s'aproxima la recerca a aquests paràmetres: l'estudi del comportament no verbal d'un jugador a partir de les imatges que es veuen d'ell per la televisió. En aquesta ocasió, però, tot i que sí es considera la televisió com un element de forta difusió, no recau tanta importància sobre el fenomen de la persuasió – com en el cas polític – atès que l'estudi vol informar sobre el jugador i no com impacta el seu comportament en la societat.

1.4. Preguntes de recerca

El treball busca analitzar quin és el comportament corporal d'un jugador de futbol durant els minuts que es troba dintre el terreny de joc. Però per poder arribar a uns resultats concrets, cal plantejar-se quins són els objectius

generals de la recerca. On es vol arribar amb l'estudi? Quins són els paràmetres als quals es vol arribar a partir d'investigar els moviments corporals d'un jugador de futbol quan és el camp?

Amb els resultats de la investigació es pretén:

- Conèixer quins tipus de moviments són els que realitza un jugador de futbol mentre està al camp. És a dir, com es mou, amb quina freqüència, què indiquen aquests posicionaments...
- Saber si aquesta comunicació va dirigida a la resta de companys o bé si es tracta de gestos propis sense destinatari. En aquest sentit, no es busca la resposta dels companys sinó estudiar si la seva comunicació es basa en participar/interactuar amb la resta de jugadors o no.
- Veure quina és l'actitud de l'esportista quan s'enfronta a un o més rivals, és a dir, si en moments en què es disputa la pilota amb jugadors de l'equip contrari el seu cos transmet superioritat o inferioritat.
- Analitzar l'expressivitat de la seva cara a partir de plans més tancats del jugador.

Per respondre a aquests objectius es plantegen uns interrogants que es volen resoldre durant la recerca, i són els següents:

- El major nombre de vegades en què es dona un estatus – de superioritat o inferioritat – sobre un altre arriba a expressar una actitud concreta del jugador quan s'enfronta a un rival?
- Què mostra el predomini d'un tipus de moviments o d'uns altres?
- De quina manera utilitza el seu cos per expressar-se sense la necessitat de la paraula?
- Quin tipus d'actes comunicatius predominen?
- Com es veu l'expressió de les seves emocions amb els gestos del seu cos?

- Es pot arribar a tenir una visió del caràcter del jugador a partir dels elements comunicatius emprats durant el joc?

Per tant, es busca comptabilitzar el conjunt d'actes no verbals que fa el jugador durant els minuts que és al camp per tal d'obtenir una visió global de com és en el joc.

1.5. Elecció del jugador i mostra de partits

Una vegada el treball ha agafat ja la forma cal començar a buscar quina serà la mostra d'estudi, és a dir, quin jugador és l'escollit per fer el seguiment, i quins els partits. Per fer això, cal tenir en compte que ha de ser un esportista que surti els suficients minuts en pantalla perquè es puguin veure un nombre considerable d'accions d'ell, i també perquè s'hagin pogut comparar entre els partits seleccionats.

És difícil saber si el que vols estudiar és fruit del passat o bé del present. Al llarg dels anys el futbol ha donat grans noms com Maradona, Pelé, Zidane, etc. A la vegada, però, cal pensar en la vigència del treball que es vol presentar. Així, es descarta la possibilitat de retrocedir més de 5 anys ja que no només ha canviat la forma del joc; a mesura que passen els anys canvien les actituds dels jugadors dintre del camp i el que és molt important tot i semblar secundari, les tecnologies que seran les que proporcionaran la imatge de l'objecte d'estudi, convertint-se en realitat observable indirecta.

És d'aquesta manera com s'arriba a la conclusió que el millor és agafar un esportista present en l'actualitat futbolística del moment en què es fa l'estudi per tal de fer-lo el més innovador possible. Una vegada determinat el moment, cal saber quin jugador. Per a això, es fa una repassada de les principals lligues europees, considerant l'anglesa i l'espanyola les dues amb major rendiment futbolístic en els darrers anys. Atès que el treball es fa des de Barcelona, el més fàcil seria escollir un club de la lliga espanyola i, dintre d'ell, un dels jugadors més destacats del moment en què es du a terme la recerca.

L'escollit és Cristiano Ronaldo. Ell és davanter però acostuma a participar molt en el joc de mig camp i també per les bandes. A més de les seves qualitats futbolístiques, també és un dels protagonistes en moltes de les polèmiques que

hi ha al camp – picabaralles, queixes per empenta, etc. – cosa que pot oferir molts posicionaments al camp: uns farien referència als moments de joc en sí mateix i els altres a situacions del partit que també tenen a veure amb el joc però d'una perspectiva diferent.

Ronaldo és la primera opció i també l'única ja que compleix a la perfecció tots els requisits plantejats:

- Que hagi jugat un nombre de partits considerable en una mateixa competició per tal de poder extreure una mostra suficient per a la investigació.
- Que aquests partits siguin seguits o en un període de temps no massa separat perquè les dades obtingudes tinguin la màxima continuïtat possible.
- Que dintre d'aquests partits el minutatge de joc també sigui el més elevat possible perquè d'aquesta manera les probabilitats que el jugador surti en pantalla també són més elevades.
- Que el rol del jugador sigui protagonista perquè així surt en més ocasions en pantalla.
- Que sigui un jugador força expressiu al camp per assegurar que complirà el major nombre de posicionaments establerts.

En un primer moment es pensa en la Lliga BBVA, però haurien de ser com a mínim d'una temporada anterior per poder fer una equivalència de partits a camp propi i contrari. D'aquesta manera, sense descartar encara aquesta opció, per què no mirar quins són els valors de Cristiano Ronaldo en la primera fase de la Lliga de Campions d'aquesta mateixa temporada 2013/2014? I efectivament, dels 6 partits jugats en disputa 5 els 90 minuts sencers i, a més, amb un mínim de 2 gols per partit en tots ells.

Per tant, l'esportista és Cristiano Ronaldo i els partits els corresponen a la fase de grups de la Champions League de la temporada 2013/2014 en què ell ha participat:

17/09/2013: Galatasaray 1 - 6 Reial Madrid

- Cristiano Ronaldo juga tot el partit.
- Cristiano Ronaldo marca 3 dels 6 gols blancs.
- Partit emès en directe per TVE

02/10/2013: Reial Madrid 4 - 0 FC Copenhagen

- Cristiano Ronaldo juga tot el partit.
- Cristiano Ronaldo marca 2 dels 4 gols del partit.
- Partit emès en directe per Canal +

23/10/2013: Reial Madrid 2 - 1 Juventus

- Cristiano Ronaldo juga tot el partit.
- Cristiano Ronaldo marca els 2 gols del Reial Madrid.
- Partit emès en directe per Canal +

05/11/2013: Juventus 2 - 2 Reial Madrid

- Cristiano Ronaldo juga tot el partit
- Cristiano Ronaldo marca 1 dels dos gols blancs.
- Partit emès en directe per TVE

28/11/2013: Reial Madrid 4 - 1 Galatasaray

- Cristiano Ronaldo no juga el partit.

10/12/2013: FC Copenhagen 0 - 2 Reial Madrid

- Cristiano Ronaldo juga tot el partit.
- Cristiano Ronaldo marca 1 dels dos gols del partit.
- Partit emès en directe per TVE

Amb un total de 450 minuts jugats i 9 gols, Cristiano Ronaldo es converteix en el jugador sobre qui es fa la recerca en aquest treball.

Més de la meitat dels partits es poden veure en obert per Televisió Espanyola (TVE), cosa que permet gravar-los en DVD com ja havia fet en altres ocasions per poder gaudir després del partit amb més calma i podent analitzar millor el

joc dels equips. A més, el fet de comptar alguns membres de la meua família amb Canal + també ha facilitat l'enregistrament dels partits en el mateix aparell per poder-los veure després a qualsevol de les televisions on es connecti.

Per tant, tot i que només els partits enregistrats en DVD es poden veure a l'ordinador ja que l'aparell de Canal + només els deixa visionar a televisió – tampoc facilita treure'ls de l'aparell en un USB – es pot tirar endavant el treball adaptant la metodologia d'estudi a aquest condicionament.

1.6. Metodologia

Arriba un punt en què l'àmbit del treball està ja delimitat i cal començar a plantejar-se com funcionarà la investigació. Quina és la metodologia de treball més adequada a la recerca a realitzar? En aquest cas, l'estudi es centra en l'anàlisi del posicionament del cos d'un jugador de futbol mentre està al camp en uns partits seleccionats, per tant, l'observació.

La metodologia observacional³⁹ és un dels motors principals en el desenvolupament d'investigacions relacionades amb totes les ciències. Els investigadors i sociòlegs Vázquez i López Ribas⁴⁰ expliquen que 'per obtenir la ciència real dels homes, de les intimitats i estructures de la vida és estrictament indispensable practicar personalment l'observació. No es tracta d'una observació superficial sinó científica. Per fer això, cal situar-se en un estat d'atenció constant, una observació el més objectiva possible, després d'haver pres la decisió ferma i actitud psíquica d'inclinar-se estrepitosament cap als fets.'.

És aquest punt de vista el que situa el treball en el mètode observacional del jugador de futbol, atès que segueix els criteris (Anguera 1992) que converteixen l'observació en científica:

- L'objectiu de la investigació està definit: estudiar el posicionament del cos d'un futbolista durant els minuts de joc.

³⁹ Anguera, M.T., (2004). Hacia la búsqueda de estructuras regulares en la observación del fútbol: Detección de patrones temporales. *Cultura Ciencia y Deporte*, 1; p. 15 – 20.

⁴⁰ Vázquez, J.M. i López Ribas, P. (1962) *La investigación social* (p. 78) Madrid: O.P.E.

- La planificació és sistemàtica: visualització i anàlisi d'una mostra de partits concrets.
- Hi ha un control i relació de proposicions generals: l'observació es basa en les preguntes de recerca.
- El resultat és fiable i es pot validar: es pretén arribar a una conclusió a partir de respondre a les preguntes de recerca mitjançant l'anàlisi dels partits, a partir de la qual es pugui veure com és el jugador i, a més, aplicar l'estudi a altres jugadors.

Una vegada decidit l'ús d'aquesta metodologia, cal tenir en compte quines són els avantatges i quins els inconvenients⁴¹ que ofereix. D'una banda, hi ha molta flexibilitat i és fàcil adaptar la investigació. De l'altra, s'ha d'anar amb cura a l'hora de recollir i tractar les dades per poder respondre a les preguntes de recerca que fonamenten el treball.

El mètode observacional compta amb tres nivells de sistematització⁴². La primera d'elles és l'observació no controlada. Aquí, es du a terme l'anàlisi a partir d'una observació no planificada, és a dir, basant-se en les situacions quotidianes sense afany d'intervenció. La segona és l'observació sistematitzada, que es centra en un projecte concret on es volen descobrir i examinar uns elements fixats prèviament (Pascal i Jenkins, 1961 citats per Anguera, 1992). Finalment, d'aquesta darrera en deriva la molt sistematitzada, que segueix els mateixos paràmetres però portats a l'extrem del màxim control.

Així, l'estudi s'inclou en l'últim del tres nivells ja que a més de basar-se en una observació determinada, compta amb unes variables que es relacionen directament – tots els moviments que realitza el jugador en un context concret, i que condicionen, en conjunt, com és l'individu – i ho fan a partir d'unes categories d'observació – que són el mètode que ordena el registre de dades preses –.

⁴¹ Anguera, M.T., (2004). Hacia la búsqueda de estructuras regulares en la observación del fútbol: Detección de patrones temporales. *Cultura Ciencia y Deporte*, 1; pp. 15 – 20.

⁴² Anguera, M.T. (1992) *Metodología de la observación en las Ciencias Humanas*; Madrid: Cátedra; pp. 34 – 53.

Aquestes variables són principalment tres, que després es divideixen en categories dintre de cadascuna⁴³:

- Una primera variable és l'estudi del posicionament del cos del jugador en l'enfrontament amb un o més rivals. Dintre d'aquesta, s'inclouen les categories 'Estatus de Superioritat' i 'Estatus d'Inferioritat' per tal de respondre al comportament de jugador en la disputa per la pilota, és a dir, si el posicionament del seu cos és més o menys rígid, si els seus braços es mostren tensos o més aviat relaxats segons la postura amb què els manté...
- Una segona variable es basa en el conjunt de moviments del cap i de les seves extremitats. Aquí hi entren tots els gestos realitzats amb els braços, mans, cames i cap. El que es busca amb aquestes categories és saber amb quina freqüència genera aquests moviments, per què ho fa, si es tracta de postures que fa per ell mateix o bé si és a mena d'indicació cap a un altre component de l'equip...

Val a dir, que en aquest segon bloc no es té en compte com a posicionament de cames el moment en què l'esportista va caminant o corrent pel camp atès que es tracta d'una primera aproximació i s'ha preferit partir d'unes bases ja establertes per autors com Knapp (1982), Davis (1976) o Rebel (2000) per tal de comptabilitzar els moviments. Així, després de no trobar un sistema per traslladar a un número aquest acte de caminar o córrer – no es sap si s'ha comptar cada passa per separat o més aviat el conjunt de dreta-esquerra com a un sol moviment –, com la resta de gestos parteixen del criteri dels investigadors de referència en l'estudi, es decideix no considerar l'acte de caminar o córrer perquè per fer-ho s'hauria de crear un sistema propi de numeració.

- Finalment la tercera variable és la de les emocions. Aquesta s'extreu a partir de les expressions facials del jugador amb les categories següents: alegria, tristesa, por, enuig, fàstic, menyspreu i sorpresa. Amb

⁴³ Veure apartat de Metodologia entre les pàgines 20 – 25 on s'explica detalladament cadascun dels 3 apartats i les categories que inclou.

elles, es vol saber quina és l'actitud del jugador al camp, complementant els moviments anteriors, per tal de conèixer quines sensacions transmet durant el partit.

Anguera (1992) dóna una importància transcendental a la recollida de dades per mitjà de categories dintre el mètode observacional ja que considera aquest sistema com un procés de codificació que permet analitzar els resultats amb major facilitat. Per tant, una categoria ha d'estar ben definida per tal que a l'hora de fer l'estudi quedi ben clar quins són els moviments que inclou.

Les categories són, doncs, la base d'aquesta investigació; són la fitxa analítica que servirà per arribar a les conclusions finals a partir de l'extracció de les dades. El professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, Jaume Soriano⁴⁴, fa una divisió de les categories en dos grups. Per una banda hi ha aquelles que es basen en la classificació de les dades recollides, és a dir, els trets fonamentals del missatge que es vol reunir. A aquestes ell les anomena categories d'identificació. Per l'altra banda, hi ha les que fan referència als continguts en sí mateixos del missatge, les que responen als objectius de la investigació i que ell classifica com a categories tòpiques.

Seguint aquesta classificació, es determina com les categories necessàries per a la recerca s'inclouen dintre de les segones, les tòpiques. La justificació és molt senzilla, totes i cadascuna d'elles corresponen a un moviment corporal que aporta un significat del missatge que transmet el jugador de futbol estudiat.

En aquest context, el llistat de categories per dur a terme el treball es divideix en dues parts. Una primera es centra en la postura i els gestos, esdevenint la més important i el gruix sobre el qual recau la investigació, i una segona referent a l'expressió facial, extraient dades sobre les emocions bàsiques de l'individu.

Explica Knapp⁴⁵ que el comportament està directament relacionat amb la sensació d'invasió o no de l'espai. El fet de mantenir i protegir el territori fa que

⁴⁴ Soriano, Jaume (2007) *L'ofici de comunicòleg: mètodes per a investigar la comunicació*; Vic: Eumo; pp. 156 – 157.

⁴⁵ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 138.

l'individu tingui una actitud defensiva enfront l'intrús que queda directament marcada en els moviments del cos. És a partir d'aquesta reflexió que surten les dues primeres categories de treball.

En un partit de futbol hi ha moments d'atac i moments de defensa. És precisament llavors quan el jugador es converteix en intrús quan es tracta de la invasió del camp contrari, i en defensor del propi territori en cas contrari.

Mehrabian⁴⁶ parla d'estatus de superioritat i inferioritat dintre de la comunicació cinèsica. Ell ho planteja des d'un punt de vista que relaciona persones d'igual o diferent estatus; aquest estudi es pot també adaptar a la realització de la investigació atès que en el moment de joc són dos jugadors que es troben en les mateixes condicions – tots dos estan jugant el mateix partit, en el mateix minut i canvien el rols d'atacant i defensor a partir del desenvolupament de l'encontre – que lluiten per un territori on un vol que avanci el joc cap a la porteria contrària i l'altre el marca perquè no es produeixi la invasió. També en aquesta línia, les aportacions de Davis⁴⁷ sobre el grau d'atenció mostrat per la fermesa en què es posiciona el cos completen la definició dels estatus.

Dues possibilitats i, per tant, dues categories. Una primera és la d'*Estatus de Superioritat*. En el nostre cas, aquesta es desenvolupa quan el jugador observat s'enfronta al rival – pot ser en una jugada d'un o més jugadors contra ell – i es sent amb major poder sobre ell, considera que és superior. És llavors quan, segons les observacions de Mehrabian⁴⁸ el jugador té un posicionament d'esquena més relaxada, de la mateixa manera que també hi ha més relaxació en cames i mans, o que la posició dels braços sol ser en gerra. Així, s'arriba també a la segona categoria, que és l'ocasió totalment a la inversa: l'*Estatus d'Inferioritat*.

Tot seguit, passem al posicionament més concret de les diferents parts del cos com poden ser extremitats superiors i inferiors o el cap. Per a aquesta

⁴⁶ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 198.

⁴⁷ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 128.

⁴⁸ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 198.

categorització es parteix de la classificació de les conductes no verbals en quatre eixos principals: emblemes, il·lustradors, adaptadors i reguladors⁴⁹.

Els emblemes⁵⁰ són aquelles expressions no verbals que compten amb una paraula associada i reconeguda pel conjunt del grup comunicatiu. Solen realitzar-se amb les mans o la cara, com per exemple quan es tanca el puny i s'aixeca a mode de victòria o quan s'aixeca el dit polze per indicar afirmació o acord. Són il·lustradors⁵¹ tots aquells gestos que van lligats a la paraula, és a dir, que la reforcen, com per exemple parlar d'una persona i senyalar-la amb el dit, o complementar un discurs amb moviments a les mans.

Els adaptadors⁵² són aquells moviments que es donen de manera automàtica, sense que l'individu en sigui conscient. I finalment els reguladors⁵³, que són tots aquells actes amb la funció d'organitzar i regular la comunicació com poden ser els gestos que indiquen repetició o torn de paraula. En definitiva, tots aquells que ajuden a conduir la fluïdesa de la interacció.

És en aquest sentit que, tot i que dintre de la classificació de Knapp alguns dels actes van lligats a la paraula, es consideren tots quatre ja que és el gest el que s'estudia i no la paraula que el pugui definir o acompanyar en cada cas. Així, tenint en compte les anteriors definicions, sorgeixen quatre categories més:

- *Moviment de braç*: el jugador fa un moviment de braç que pot ser una senyal cap a una zona del terreny de joc, una indicació a un company, un gest espontani per equilibrar el seu cos...
- *Moviment de mans*: que deriva de l'anterior tot i que en algunes ocasions pot donar-se per separat per exemple quan es fa un gest d'acord aixecant el dit polze, o el fet de recolzar les mans sobre els malucs, per exemple.

⁴⁹ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 179 – 208.

⁵⁰ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 180.

⁵¹ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 181.

⁵² Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 192 – 194.

⁵³ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 184.

- *Moviment de cames*: en el moment del joc, el posicionament de les cames de forma més oberta, inclinada cap endavant o cap endarrere... fa que el moviment dels braços i mans expressats anteriorment tingui major significat en conjunt.
- *Moviment de cap*: els desplaçaments cap amunt o cap avall, els girs a dreta i esquerra o la inclinació del cap en els moments de joc que, a més, completaran els actes afectius sota les directrius d'Ekman⁵⁴.

Però aquestes 4 categories no només es centren en la separació que fa Mark L. Knapp quan parla de la cinèsica. Cal fer referència també a l'estudi del ballarí i coreògraf alemany Günther Rebel (2000) on estudia, a partir dels moviments de la dansa, els significats expressats pel cos de l'ésser humà en cadascuna de les seves part així com també en conjunt.

És en aquest sentit que es pot acabar completant la dimensió comunicativa de l'estudi no només comptabilitzant el número de moviments que realitza el jugador sinó també intentant aproximar-los a unes definicions emocionals preestablertes per Rebel⁵⁵. És el mateix coreògraf alemany qui presenta un seguit de taules on mostra la relació entre moviment i significat com per exemple:

- Desplaçament del cap en direcció endavant⁵⁶: atenció, afecte o agressió.
- Desplaçament del cap enrere⁵⁷: espera, escepticisme.
- Moviments de braços molt amplis⁵⁸: seguretat en un mateix o generositat.
- Moviments de braços molt tancats⁵⁹: inseguretat, modèstia, avarícia.

⁵⁴ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 193.

⁵⁵ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF.

⁵⁶ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 145.

⁵⁷ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p.145.

⁵⁸ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 151.

⁵⁹ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 151.

El psicòleg, professor i investigador nord-americà Michael Tomasello ha publicat *Los orígenes de la comunicación humana* (ed. Castellà 2013). En aquesta obra l'autor tracta la relació que hi ha entre el naixement del llenguatge de l'individu i els simis, és a dir, fa una anàlisi del llegat que han deixat els ximpanzés a l'intercanvi comunicatiu.

Tomasello comenta com no es pot entendre la comunicació humana només amb el llenguatge, prèviament cal analitzar totes aquelles formes no codificades – gestos naturals, simples i espontanis –. És a partir d'aquest argument que classifica els gestos en dos tipus. D'una banda parla dels que ell anomena com a díctics⁶⁰ que defineix com aquells que 'guien en l'espai l'atenció d'un receptor cap a una cosa ubicada a l'entorn perceptiu immediat'. Aquests compleixen una funció interpersonal, són gestos que busquen orientar la persona a qui van dirigits. Això ho fan en l'espai immediat en què es troba l'individu.

D'altra banda, el segon grup de gestos que defineix són els icònics. Aquests es basen en 'l'orientació del receptor cap a alguna cosa que, per norma general, no està a l'entorn immediat'⁶¹. Són actes comunicatius complerts i universals mitjançant els quals l'individu busca reproduir una acció, és a dir, descriure-la. És el mateix Tomasello que posa l'exemple en el cas del futbol⁶² amb les indicacions que l'entrenador fa a un jugador després de fallar un tir a porteria. Doncs és aquesta mateixa situació la que es dona a la resta de gestos realitzats per Cristiano Ronaldo amb braços i mans, quan els utilitza per explicar – movent els braços i les mans assenyalant zones del camp i direccions cap on hauria o no d'anar la persona a qui es dirigeix – possibilitats de millorar la feina que estan fent al terreny de joc.

Per tant, aquesta classificació de Tomasello es pot lligar, en gran part, a la de Knapp (1982) en emblemes, il·lustradors, adaptadors i reguladors atès que gairebé tots els actes que Tomasello descriu són els que s'encabeixen en aquests 4 tipus de moviments.

⁶⁰ Tomasello, M. (2013) *Los orígenes de la comunicación humana*; Madrid: Katz Editores; p. 54.

⁶¹ Tomasello, M. (2013) *Los orígenes de la comunicación humana*; Madrid: Katz Editores; p. 54.

⁶² Tomasello, M. (2013) *Los orígenes de la comunicación humana*; Madrid: Katz Editores; p. 58.

S'ha tractat ja l'estudi del cos en conjunt, cal ara aprofundir en la cara dóna una visió més complerta a la investigació tot i que possiblement aquest darrer grup de categories no comptarà amb un volum tan representatiu com l'anterior – ja que l'enregistrament televisiu no mostra amb tanta freqüència la cara del jugador com el cos sencer –.

És en aquest context que es parteix de les investigacions de Paul Ekman⁶³, on, després de l'estudi de les expressions facials dels individus en diferents cultures, troba una gran coincidència i resumeix en 7 les emocions bàsiques de la persona:

- *Alegria*
- *Tristesa*
- *Por*
- *Enuig*
- *Fàstic*
- *Menyspreu*
- *Sorpresa*

Totes elles s'observen quan a la imatge hi ha una aproximació de càmera que permet veure la cara al complet del jugador en aquell moment. Aquestes mostres d'alegria, tristesa, por, etc. sorgeixen quan s'ha de tirar una falta o quan acaba de marcar un gol en el moment d'eufòria o fins i tot en la celebració – en alguns casos hi ha molta ràbia acumulada que es treu celebrant un gol besant l'escut de la samarreta, fent un gest de callar boques... –.

És precisament en la celebració on també s'expressen moltes de les emocions categoritzades. Així, partint de la investigació de Desmond Morris (1982), també es considera interessant conèixer com Cristiano Ronaldo actua després d'anotar en cadascun dels 9 gols que marca en la mostra de partits escollida. D'aquesta manera, el que es fa és incloure la celebració del gol dintre la categoria d'alegria atès que és el que mostra l'expressió facial del jugador, però a banda, segons la forma amb què es mou – si arrenca a córrer amb els braços oberts, si aixeca el puny a l'aire, si només s'abraça a un company, etc. – es

⁶³ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 241 – 247.

comptabilitzen aquests moviments i també es busca el seu significat en conjunt a partir d'aquest llistat elaborat per Morris (1982) que explica què vol dir cada tipus de celebració.

Per tant, s'ha elaborat un llistat definitiu de 13 categories que s'organitzen en una taula on es distribueixen, d'una banda, els minuts de joc i, de l'altra, els noms abreviats per tal de facilitar que totes elles puguin cabre dintre una pàgina. El fet d'indicar cada minut del partit fa que quedi constància de quan s'ha donat cadascun dels moviments i expressions. D'aquesta manera, l'anàlisi és molt més complerta.

L'abreviació de les categories segueix el criteri següent:

- Estatus de Superioritat passa a ser E. Sup. → E. equival a Estatus i Sup. a de Superioritat.
- Estatus d'Inferioritat passa a ser E. Inf. → E. equival a Estatus i Inf. a d'Inferioritat.
- Moviment de braços passa a ser Braços → Es suprimeix moviment donat que ja s'entén que és el dels braços ja que en la investigació el que s'estudia és el moviment.
- Moviment de mans passa a ser Mans → Es suprimeix moviment donat que ja s'entén que és el de les mans ja que en la investigació el que s'estudia és el moviment.
- Moviment de cames passa a ser Cames → Es suprimeix moviment donat que ja s'entén que és el de les cames ja que en la investigació el que s'estudia és el moviment.
- Moviment de cap passa a ser Cap → Es suprimeix moviment donat que ja s'entén que és el del cap ja que en la investigació el que s'estudia és el moviment.

Pel que fa a les categories d'expressió facial no varia cap dels noms assignats ja que estan formats per una sola paraula i ja serveix d'abreviació.

A l'igual que les categories, també juga un paper molt important el disseny dintre d'aquesta metodologia. Anguera (1992) parla de dos tipus, un primer que

relaciona l'observació d'un individu dintre d'un grup; i un segon que es basa en la duració i ordenació d'uns paràmetres dintre d'una seqüència concreta.

Aquesta planificació parteix de 4 eixos: l'ideogràfic – un subjecte – envers el nomotètic – un grup de subjectes - als quals es pot observar de manera puntual – ocasions específiques i que poden no estar relacionades – o mitjançant un seguiment – a partir d'una relació de partits com seria el cas de treball –. És així com l'estudi es centra en el model ideogràfic de seguiment, és a dir, l'observació d'una persona en concret en el seguiment d'un grup de partits atès que la investigació es centra en el comportament d'un jugador a partir del joc en equip, el que s'estudia és ell com a persona individual.

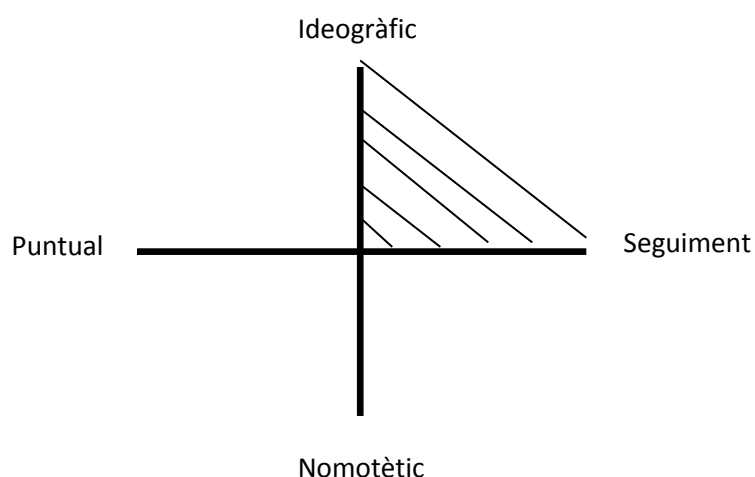

Figura 1. Dimensions bàsiques d'anàlisi de dades (Adaptació d'Anguera, 1992)

Una vegada definida la metodologia i, dintre aquesta, els passos a seguir per a la investigació, cal saber amb quina eina es duran a terme aquestes tasques. Com bé s'ha esmentat anteriorment, la mostra agafa els partits de la fase de grups de la Lliga de Campions en la temporada 2013/2014, amb un total de 5 dels 6 encontres disputats, que són en els que ha participat Cristiano Ronaldo, jugador escollit per a l'observació.

El procediment a seguir és la visualització dels partits i, mentre es van observant, anotar quines són les categories que es van donant en cada minut a partir dels moviments que va realitzant el jugadors durant el partit. D'aquesta manera, s'elabora una taula d'Excel amb el llistat de categories en una fila, i una columna amb els minuts que té el partit. Una vegada es té la taula

preparada, només cal que comenci l'encontre i anar anotant degudament les dades que s'observen a la base de dades.

Inicialment s'havia pensat poder veure els enfrontaments a l'ordinador, però el fet que dos d'ells només s'emetessin en directe per televisió de pagament va impossibilitar la seva adquisició – ja que és Canal +, l'empresa que els emet, qui té els drets d'imatge i només es podrien obtenir per descàrrega il·legal si on es volen veure és a la pantalla –. Així, la solució és treballar les categories des de l'ordinador i estar veient els partits a la televisió ja que tots estan gravats – uns en DVD i els altres a l'aparell de Canal + –.

Pel que fa a l'aplicació concreta de les categories, es fa un llistat de totes les accions del jugador en cadascun dels minuts. Així, en un document a part⁶⁴ hi ha el desenvolupament detallat de tots i cadascun dels moviments – gira el cap per veure el rival, aixeca el braç quan esta sol dintre de l'àrea petita, assenyala un company... – i, a la taula d'Excel, es marca quines són les que ha realitzat en cada moment amb una creu. D'aquesta manera, al final del partit es té un quadre amb les marques de quines són les donades durant el partit, i que una vegada es tinguin tots els partits es compararan per poder respondre a les preguntes de recerca.

Aquest procediment és el que més s'assimila al que la metodologia observacional requereix per a l'anàlisi de les dades, i també el que més directament es pot relacionar amb la forma de treballar del programa informàtic Match Vision Studio v.3.0⁶⁵. Ara el que equivaldria al reproductor de vídeo serà la televisió i el buidatge de categories es faria directament en amb el llistat de moviments corporals del jugador desenvolupats en cada partit.

1.7. Codificació

L'observació del jugador Cristiano Ronaldo s'ha dut a terme mitjançant el seguiment de l'esportista al llarg dels 90 minuts de cadascun dels partits

⁶⁴ ANNEX 2: desenvolupament, minut a minut, dels moviments del jugador en cadascun dels partits estudiats.

⁶⁵ Inicialment s'havia plantejat l'estudi a partir d'aquest programa informàtic, que es basa en un reproductor de vídeo al qual s'associen unes categories, que es ven emmagatzemant a mesura que avança la imatge. El fet de no poder veure els partits en ordinador ha fet canviar el procediment per un que s'assembli al màxim possible.

escollits. D'aquesta manera, minut a minut s'ha anat parant la reproducció del vídeo per anotar en un full cadascuna de les categories – cal especificar que, tot i que en algunes ocasions hi havia gestos que es donaven a la vegada, és a dir, que aixecava el braç i la mà en una mateixa acció, o gira el cap mentre s'aixeca el braç, aquests s'han comptabilitzat per separat en la categoria corresponent. Per tant, en el primer cas aixecar braç i mà s'ha anotat com 1 braç i 1 mà, o en el segon quan aixeca el braç mentre gira el cap 1 braç i 1 cap. –.

Aquest seguiment s'ha fet veient el jugador des del pla general del camp i no en un primer pla, excepte en els casos en què la càmera enfocava el detall de la seva cara i quan, precisament, s'han pogut observar les expressions facials fruit de les emocions de l'esportista en aquell moment.

Així, d'una banda s'ha vist el jugador des de lluny en aquest pla general del camp, i la resta d'esportistes que disputaven el partit, però amb la distància suficient per captar els principals moviments com els girs de cap, senyals i indicacions cap a la resta de companys d'equip – posicionaments que dominen al llarg dels 5 enfrontaments – i també els estatus, és a dir, la seva actitud envers la lluita per la pilota amb un rival.

S'han tingut en compte, per tant, totes aquelles indicacions realitzades amb les extremitats superiors com senyals, llençar els braços, mans o cames enlaire, saltets de preparació en el moment de rebre la pilota, indicacions als companys, girs de cap o tirar-lo endavant o enrere, posicionament general del cos en els enfrontaments cara a cara amb rivals i les expressions facials en els moments que la càmera mostrava la seva cara.

Ja s'ha explicat anteriorment com no s'ha comptat quan el jugador es desplaça pel camp corrent o caminant. Un altre factor que no s'ha considerat és cada vegada que s'arregla la samarreta, pantalons o es rasca i les vegades que escopinya. Explica Knapp⁶⁶ com aquest conjunt d'actes es consideren autoadaptadors i fan referència a moviments que l'individu realitza cap al propi cos indicant la influència emocional del moment. Així, atès que aquest treball

⁶⁶ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 192 – 194.

de recerca és una primera aproximació i l'àmbit de l'expressió de les emocions només s'ha tractat en l'apartat del posicionament facial, aquests autoadaptadors no s'han comptabilitzat perquè es realitzen a partir de moviments de braços i mans. A més, el seu significat trencaria amb el de la resta d'actes de les categories on caldria incloure'ls – braços i mans – ja que com bé conclou Ekman⁶⁷ el fet de rascar-se, posar-se bé els pantalons, etc. expressa estats emocionals específics mentre que la resta mostra estats emocionals generals.

La codificació de cada categoria s'ha fet seguint els paràmetres següents:

- Estatus de superioritat:
 - Esquena recta i, per tant, cos més elevat que el del rival.
 - Cap alt i coll estirat amb la mirada endavant.
 - Braços deixats caure.
 - Cames relaxades.
- Estatus d'inferioritat:
 - Esquena encorbada i, aleshores, cos a més baix que el rival.
 - Cap mirant al terra (pilota) o al rival.
 - Braços oberts.
 - Cames semi flexionades i obretes.
- Braços:
 - Aixeca el braç.
 - Assenyala: ja sigui a ell mateix o a un altre dels jugadors del camp.
 - Demana calma: amb els braços estirats.

⁶⁷ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 193 – 194.

- Obre els braços per saltar.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.
- Indicacions als seus companys.
- Mans:
 - Aixeca la mà
 - Indicacions als seus companys.
 - Assenyala: ja sigui a ell mateix o a un altre dels jugadors del camp.
 - Demana calma: obre les mans.
 - Indicacions als seus companys.
 - Aixeca el dit polze en senyal d'acord.
 - Aixeca el puny.
- Cames:
 - Petits salts de preparació quan va a rebre una pilota.
 - Aixeca les cames en caure al terra.
- Cap:
 - Gira el cap per mirar a un costat o a banda i banda.
 - Diu que sí amb el cap.
 - Diu que no amb el cap.
 - Mira al terra.
 - Mira al cel.
 - Tira el cap enrere després d'un error.
- Alegria:

- Somriu, la majoria de vegades mostrant les dents.
- Ulls molt oberts.
- Faccions de la cara lleugerament elevades (galtes sobretot)
- Tristesa:
 - Boca tancada.
 - Ulls enfonsats i celles encorbades.
 - Mirada cap al terra.
- Por:
 - Celles aixecades.
 - Boca lleugerament oberta.
 - Respira fons.
 - Mirada al buit.
- Enuig:
 - Llavi lleugerament aixecat.
 - Mirada fixa en un punt.
 - Celles molt rígides cap avall
 - Expressió molt rígida, amb les faccions molt marcades.
- Fàstic:
 - Celles lleugerament en direcció avall.
 - Boca lleugerament oberta.
 - Mirada cap a una zona concreta del terreny de joc.
- Menyspreu:
 - Mirada fixa cap a una persona en concret.

- Celles rígides.
- Boca oberta.
- Sorpresa:
 - Boca lleugerament oberta.
 - Celles aixecades.
 - Mirada en un punt concret.

1.8. Estructura del treball

La investigació compta amb dues parts. D'una banda, una introducció teòrica per mitjà de la qual es presenten els diferents autors que fonamenten l'estudi i a partir dels quals s'analitzaran els resultats. A més, també en aquest apartat hi ha el desenvolupament de com es du a terme el treball de recerca. Així, es justifica la metodologia d'estudi, es defineix l'objecte d'estudi i totes les mesures que posteriorment generen el cos de la investigació.

D'altra banda, una segona part és aquella que presenta els resultats i els interpreta. D'aquesta manera, després de la introducció més aviat teòrica, es mostren en primer lloc els resultats globals de l'observació i, tot seguit, es desenvolupa cadascun dels tres blocs de categories per separat. És aquí on en un primer moment es presenten els números, és a dir, quins són els resultats obtinguts, i posteriorment s'interpreten partint dels autors citats en la part introductòria del treball.

Finalment, es resol la investigació responent a les preguntes de recerca plantejades a la introducció per tal de mostrar quines són les conclusions de l'estudi.

Cal afegir també, que el treball de recerca es complementa amb tres apartats d'annexos on hi ha les taules on s'han enregistrat les categories per a cada partit; el llistat de moviments desglossat minut a minut de cada enfrontament i un exemple, mitjançant imatges, de què correspon a cada categoria.

2. EXTRACCIÓ, ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS

Dintre del marc de la comunicació no verbal el cos pot convertir-se en un dels transmissors d'informació més destacats⁶⁸. És en aquest sentit que, per mitjà del visionat d'un futbolista en una sèrie de partits, s'ha volgut relacionar quin és el flux informatiu que evoca amb els diferents posicionaments del seu cos.

D'aquesta manera, s'han extret dades referents al posicionament del seu cos en tres àmbits:

- La postura general de cap, esquena, braços, mans i cames – considerada com a indicativa d'estatus, de superioritat o inferioritat – en el moment en què s'enfronta a un o més rivals. Així, s'observa quin és el grau d'atenció del jugador envers la resta de participants en l'acte comunicatiu per tal de saber si es mostra superior o inferior a ells.
- Els moviments que realitza amb braços, mans, cames i cap on mostra quines són les parts del cos que més utilitza i per a què ho fa.
- Les expressions facials que expressen les emocions del jugador en cada moment.

És a partir d'aquesta observació que s'han interpretat les dades per analitzar la relació que hi ha entre la comunicació no verbal i el comportament del futbolista a partir del posicionament del seu cos en els minuts de joc. I aquest conjunt de moviments que du a terme Cristiano Ronaldo – l'esportista escollit per a l'estudi – són els que es veuen en la taula número 1:

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CA-MES	CAP	ALE-GRIA	TRIS-TESA	POR	ENUIG	FAS-TIC	MENYS-PREU	SOR-PRESA
450'	82	30	543	410	254	622	10	71	20	28	9	1	4

TAULA 1. Vegades en què es dona cadascuna de les categories estudiades en el conjunt dels 5 partits observats

FONT: Elaboració pròpia

És d'aquesta manera com, en els 5 partits del Reial Madrid corresponents a la fase prèvia de la UEFA Champions League – grup B – de la temporada 2013/2014, s'observa que el futbolista Cristiano Ronaldo ha jugat un total de

⁶⁸ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial.

450 minuts – la suma dels 90 minuts dels 5 partits disputats – on s'estudien els tres àmbits – els estatus o posicionaments del cos en l'enfrontament individual del jugador amb un o més rivals, els moviments d'extremitats i cap, i les expressions facials que mostren les emocions - en els quals s'han comptabilitzat les categories en les següents ocasions:

- 112 estatus – postures on el conjunt de l'esportista, és a dir, la posició del seu cap, esquena, braços i cames, indica el grau d'atenció envers el rival o rivals i, per tant, si es sent superior o inferior – que es separen en 82 posicionaments referents a la superioritat envers els 30 d'inferioritat.
- 1.829 moviments en el conjunt de les categories: braços, mans, cames i cap.
- 143 expressions facials repartides en: 10 d'alegria, 71 de tristesa, 20 de por, 28 d'enuig, 9 de fàstic, 1 de menyspreu i 4 de sorpresa.

2.1. Els estatus: superioritat i inferioritat

Pel que fa al primer bloc, hi ha una diferència notable entre els dos estatus. Aquestes dues categories fan referència als moments en què el jugador s'ha vist enfront un o més rivals, és a dir, quin era el posicionament del seu cos envers l'adversari tant en moments en què l'equip està atacant – quan és el seu propi equip o ell mateix qui té la pilota apropant-se a la porteria per fer gol – o defensant – quan és l'equip rival qui té la pilota i es dirigeix a porta per anotar –.

És d'aquesta manera com, a partir dels resultats, hi ha un domini de les situacions en què es mostra superior – 82 ocasions⁶⁹ – envers les que fan referència a la inferioritat – només 30 vegades –.

Si es calcula el percentatge tenint en compte el total de moviments categoritzats en aquest apartat, la superioritat representa un 73,214% mentre que la inferioritat un 26,786%. Així ho indiquen també els resultats partit a partit de les taules 2 fins la 6, on es pot veure com sempre la superioritat compta amb un valor més elevat:

⁶⁹ Les vegades en què el posicionament del conjunt del cos del jugador, és a dir, la forma en com col·loca el conjunt de l'esquena, braços, cames, cap, etc. s'ha observat en el total de partits.

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.
0' - 45'	4	1
45' - 90'	2	1
0' - 90'	6	2

TAULA 2. Vegades en què s'observen les categories d'Estatut de Superioritat i Inferioritat en el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Tal com s'observa a la taula núm. 2, tant en la primera meitat de l'enfrontament com en la segona hi ha més vegades en què es dona l'estatus de superioritat del futbolista que el d'inferioritat.

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.
0' - 45'	8	3
45' - 90'	8	1
0' - 90'	16	4

TAULA 3. Vegades en què s'observen les categories d'Estatut de Superioritat i Inferioritat en el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

FONT: Elaboració pròpia

Els valors de la categoria de superioritat a la taula 3 també són més elevats en ambdues meitats del partit entre el Reial Madrid i el FC Copenhagen tant a la primera part com a la segona.

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.
0' - 45'	7	1
45' - 90'	11	6
0' - 90'	18	7

TAULA 4. Vegades en què s'observen les categories d'Estatut de Superioritat i Inferioritat en el partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

FONT: Elaboració pròpia

També en les dues meitats de l'enfrontament entre el Reial Madrid i la Juventus de la taula 4 la categoria d'estatus de superioritat compta amb un nombre més elevat de repeticions que la d'inferioritat.

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.
0' - 45'	15	5
45' - 90'	11	8
0' - 90'	26	13

TAULA 5. Vegades en què s'observen les categories d'Estatut de Superioritat i Inferioritat en el partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

El mateix passa amb el partit a Torí entre la Juventus i el Reial Madrid de la taula 5. Tant a la primera part com a la segona l'estatus de superioritat es repeteix més vegades que el d'inferioritat.

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.
0' - 45'	6	2
45' - 90'	10	2
0' - 90'	16	4

TAULA 6. Vegades en què s'observen les categories d'Estatut de Superioritat i Inferioritat en el partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

I també en el darrer dels partits la categoria de superioritat té un valor major a la d'inferioritat. Per tant, tal com mostren les taules de tots i cadascun dels enfrontaments, l'estatus de superioritat és sempre més elevat que el d'inferioritat. A més, sempre la relació que hi ha entre el número de vegades que hi ha estatut de superioritat és igual (taula 5) o més del doble que el d'inferioritat, tant partit a partit com en el conjunt d'ells.

Anteriorment ja s'ha definit quin és el comportament corporal que s'ha considerat en cadascuna de les dues categories. És a partir de Mehrabian⁷⁰ on per a aquesta categoria el posicionament de l'individu és mitjançant una estructura corporal relaxada envers l'altre interlocutor – en el cas de l'anàlisi, el jugador rival – i amb una postura més elevada – el cap més alt, sense mirar al terra i l'esquena més recta cosa que fa que es vegi la persona que està en superioritat per damunt de l'altra –.

A més, també es considera l'aportació de la investigadora en comunicació no verbal Flora Davis, que a la seva obra *La comunicación no verbal* (1976) parteix de la lluita pels estatus als Estats Units per explicar com l'individu es pot enfrontar a una altra persona no només amb el cos sinó amb parts concretes del seu cos com pot ser el cap, la mirada, etc.⁷¹ És amb aquest estudi amb el qual ella arriba a la conclusió de com la forma en què està el cos mostra l'atenció que es presta a l'adversari així com també si ho fa a gust o amb por. Ella afirma que 'cada individu té una manera característica de controlar el seu cos [...]. És una cosa tan personal [...] que pot ser una clau fidedigna del seu caràcter'.

D'aquesta manera, després de comptabilitzar el nombre de vegades que la categoria d'estatus de superioritat s'ha donat durant el conjunt de partits, s'observa que el futbolista Cristiano Ronaldo la desenvolupa en les següents ocasions:

- Enfrontament directe amb un o més rivals: això passa quan el jugador rep la pilota i hi ha un o més esportistes de l'equip rival que es dirigeixen cap a ell per intentar evitar que avanci o bé per prendre-li.
- Quan es saca un córner: si la pilota surt per la línia de fons del camp i el darrer jugador que l'ha tocat és de l'equip que defensa la banda del camp per on ha sortit l'esfèrica es saca des del cantó – córner –. És llavors quan la majoria de jugadors es col·loquen dintre l'àrea just davant de la porteria, uns per defensar-la i altres per intentar marca. És en

⁷⁰ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 198.

⁷¹ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p.130.

aquest sentit quan el jugador sobre qui es centra l'estudi es debat amb un o més rivals per intentar rebre la pilota.

- Recepció d'una passada alta: quan hi ha una recepció que ve per l'aire, és a dir, que l'esfèrica no ve d'un xut pel terra sinó que s'ha elevat i cal saltar per poder agafar-la, passa el mateix que en la situació anterior. Així, els jugadors busquen lluitar per la pilota per mitjà d'un salt on només un aconseguirà fer-se amb la possessió de la pilota.
- Celebració de gol amb els companys: tot i que en la majoria d'ocasions celebra amb els seus companys quan marquen, n'hi ha una en la qual no es dirigeix al golejador i, per tant, no es pot comptabilitzar dintre de cap categoria.

Són aquestes quatre situacions les que després de l'observació del jugador en la mostra de partits seleccionada han complert les bases preestablertes⁷² de la categoria d'estatus de superioritat.

La característica principal és la relaxació del cos. En aquest sentit, s'observa que la posició de Cristiano Ronaldo és amb l'esquena relaxada. La seva postura és recta però no amb el cos tens, és a dir, sí es mostra alt però no excessivament tirant cap endavant i de manera rígida. Més aviat ho fa amb les espatlles caigudes – un dels factors que indica relaxació – i el coll amb posició natural amb el cap mirant davant seu⁷³.

També els seus braços complementen aquest posicionament poc rígid. Tot i tenir-los oberts, els col·loca de manera caiguda, és a dir, que tant els braços com les mans es deixen caure pel seu propi pes i més que un moviment concret el que fan és ajudar a equilibrar el cos en aquest enfrontament cara a cara amb un rival on ràpidament un dels dos esportistes començarà una jugada amb la pilota.

A més, tal com s'acaba d'indicar el seu cos està en una posició elevada, és a dir, per sobre del rival que en la majoria d'ocasions acotxa tant el cap com també flexiona les cames utilitzant els braços de manera ràpida i rígida per

⁷² Definides a la Introducció metodològica del treball.

⁷³ ANNEX 3: exemplificació de les categories a partir d'una imatge del jugador mentre la realitza.

intentar apartar Cristiano Ronaldo. Per tant, és així com el comportament del rival – amb el cos tens i flexionat enfront l'actitud de l'esportista estudiat – combinat amb el posicionament relaxat de Ronaldo inclouen aquests tipus de posicionament corporal dintre la categoria d'estatus de superioritat.

Val a dir que aquesta forma d'actuar també es compleix en els salts tot i que amb alguna variació. Quan dos jugadors intenten rebre una pilota que ve per l'aire, cal tenir en compte també que en la majoria de casos no s'espera que l'esfèrica caigui al terra sinó que es salta. Així, s'aplica l'estatus de superioritat en el moment previ a la recepció de la pilota, és a dir, quan els dos jugadors – en aquest cas Cristiano Ronaldo i el rival – es preparen per saltar i sempre un arribarà abans que l'altre per agafar-la. D'aquesta manera, a través de l'observació dels partits escollits s'ha pogut veure com, igual que amb el cas explicat anteriorment, el posicionament del jugador també és amb el cos més relaxat que el del seu rival, amb l'esquena i espatlles rectes però per la inèrcia que el propi cos té de manera habitual i no amb una postura tensa i col·locada per a l'ocasió com sí té el rival, i que el fa que les seves cames estiguin més flexionades i, per tant, Cristiano Ronaldo quedi en un pla superior a ell.

S'ha expressat com aquesta categoria de superioritat envers el rival fa que el jugador es mostri de manera menys rígida i més natural. A més, prèviament a l'explicació de la col·locació concreta del cos de l'esportista s'ha esmentat també com aquesta seguretat que mostra el comportament corporal del jugador ha donat lloc a altres moviments concrets. Aquest és el cas del que en el món del futbol es coneix com 'bicicletes'. Una bicicleta es dóna quan el jugador que té la pilota avança amb ella amb un joc de cames on les passa per sobre d'ella com si estigués pedalant. Doncs bé, després de l'estudi de les diferents categories, s'ha observat com, en alguns casos⁷⁴ Cristiano Ronaldo desenvolupa aquesta habilitat quan es dóna l'estatus de superioritat. Aquest és un moviment de cames que ell mateix realitza quan es troba en l'únic u amb un o més rivals – una conseqüència a aquesta categoria de superioritat que no s'havia contemplat abans de l'observació dels partits atès que es desconeixia la possibilitat de fer aquest moviment quan el jugador es trobava en estatus de

⁷⁴ ANNEX 2: descripció minut a minut dels moviments del jugador a cadascun dels partits.

superioritat envers el rival i que, a més, pot explicar perquè realitza les anomenades bicicletes, és a dir, perquè en aquell moment es sent segur i el seu cos automàticament li demana fer el moviment –.

De la mateixa manera que amb la superioritat, la categoria que inclou l'estatus d'inferioritat compta amb la situació contrària. En aquest cas, és Cristiano Ronaldo qui col·loca el cos més aviat encorbat, rígid i amb major tensió envers l'altre interlocutor. Després de l'observació de la mostra de partits, s'han trobat una sèrie de casos en els quals el cos del jugador compleix els requisits per ser inclosos en aquesta categoria:

- Enfrontament amb un o més rivals: igual que amb la categoria anterior, quan dos o més jugadors lluiten per tenir la pilota i es troben un/s enfront del/s altre/s per veure qui és finalment qui acaba amb ella.
- Queixes envers les decisions arbitrals: això és quan Cristiano Ronaldo no està d'acord amb la indicació que ha fet l'àrbitre del partit i es dirigeix directament a ell per mostrar-li el seu desacord o fa senyals des de la posició del camp on es troba.
- Els segons previs a sacar una falta o un penal: quan el jugador espera dret a uns metres de la pilota per tal de xutar i posar-la en joc en una falta o penal, repeteix sempre les mateixes mostres de tensió envers el porter, amb un estatus completament contrari.
- Situat a la barrera: si es troba dintre de la barrera en el moment en què es saca una falta o un córner.
- Moment de saltar per disputar una pilota amb un o més rivals ja sigui en una jugada a pilota parada o bé quan saca el porter o esta a punt de rebre/interceptar una passada.

Tot i que les opcions són més variades en aquesta categoria d'estatus d'inferioritat que en l'anterior i contrària, les vegades que es dona cadascuna d'elles sumen un valor més petit al de superioritat. Val a dir que el posicionament del cos del jugador és totalment el contrari. Ara, és Cristiano Ronaldo qui no transmet la seguretat que si tenia en l'estat anterior i desenvolupa un posicionament corporal totalment diferent.

Les característiques principals per a l'estatus d'inferioritat són les cames lleugerament flexionades – cosa que fa que el jugador quedi a una alçada inferior a la del rival que, com està més relaxat i amb el cos més recte, es veu més alt i queda per sobre d'ell – amb l'esquena encorbada i rígida. També les espatlles mostren tensió atès que estan més elevades que en el cas de la categoria de superioritat. Ara, es complementa aquesta força que l'esportista aplica en tensar-les amb els braços, col·locats per davant seu amb forma gairebé de gerra i que mou ràpidament per intentar tocar el rival.

En algunes ocasions, situa les seves mans sobre els malucs o els genolls en aquesta posició acotxada envers el jugador de l'equip rival. A més, cal tenir en compte també que la posició del seu coll i cap és molt rígida, dirigida sempre a l'adversari. Així, segueix els seus moviments amb el cap – mira cap on s'intenta dirigir, on busca xutar la pilota... – amb la intenció de controlar en tot moment el que fa. Per tant, es veu la seva inseguretat amb aquesta necessitat de seguiment constant sobre el contrari.

L'esportista també mostra aquest comportament quan està col·locat a la barrera – ja sigui per protegir la porteria del seu equip com per atacar la rival – i en el moment de rebre una pilota aèria. Així, mentre que a la categoria de superioritat era ell qui dominava la situació, ara el cas és a la inversa i el seu cos es mostra més insegur amb aquesta rigidesa en la postura – més encorbada, amb el coll i esquena rígids i els braços, mans i cap amb moviments ràpids fruit d'aquesta tensió/inseguretat de moment –.

A més, s'ha fet referència a les queixes sobre les decisions arbitrals com a situació on es dona també aquesta categoria d'estatus d'inferioritat. És aquí quan, fruit d'una acció que el jugador considera d'una manera – com pot ser una falta que ha assenyalat el col·legiat que ell pensa que no ho és, o en el cas oposat – Cristiano Ronaldo es dirigeix a l'àrbitre del partit complint el mateix posicionament corporal que s'acaba de descriure – amb els jugadors rivals –.

Per tant, mentre que en una categorització és el jugador observat qui es mostra de manera més segura i superior, en l'altra succeeix totalment al contrari. Els números mostren com, no sols a nivell global sinó també partit a partit i en cadascuna de les dues parts dels enfrontaments, Cristiano Ronaldo és un

esportista que per norma general té un comportament corporal de superioritat envers els rivals. Així, es conclou que tot i que en algunes ocasions sí que té un posicionament característic de l'estatus d'inferioritat, no és aquest el que el defineix sinó l'oposat. És a dir, es tracta d'un jugador que mostra seguretat i superioritat per mitjà d'una postura més aviat relaxada, amb l'esquena recta però no rígida i les extremitats que es deixen caure pel propi pes del cos i no es tensen per intentar dominar una situació que controla l'adversari.

2.2. Moviments referents a braços, mans, cames i cap

El segon bloc de categories inclou els moviments que el jugador fa amb els braços ja sigui per donar una indicació, demanar la pilota, etc.; van directament relacionats amb els de les mans tot i que no sempre estretament, és a dir, que hi ha ocasions en què només mou el braç o d'altres en què solament les mans són les protagonistes.

També en aquest apartat s'inclouen les cames. Elles són les que compten amb els menors resultats ja que només s'expressa a partir d'elles quan està a punt de rebre la pilota. Tot i així, és un número considerable el de les vegades que les mou en referència al conjunt de moviments estudiats.

Finalment, aquest bloc inclou el cap. Tal com es mostra a la taula 7, Cristiano Ronaldo és un jugador que basa els seus moviments en el cap ja sigui per mirar a banda i banda com per tirant-lo avant o enrere, etc.

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
450'	543	410	254	622
%	29,688	22,417	13,887	34,008

TAULA 7. Total de vegades en què Cristiano Ronaldo realitza moviments de braços, mans, cames i cap en el conjunt dels 5 partits observats.

FONT: Elaboració pròpia

En conjunt, les quatre categories que s'han analitzat en aquest àmbit sumen 1.829 moviments. El número de vegades que el jugador utilitza els braços és de 543. Així, gràcies als percentatges de la taula 7 es pot veure com aquests

són una de les fonts gestuals – dintre de comunicació no verbal – principals amb les quals Cristiano Ronaldo s'expressa en el terreny de joc.

Com bé s'ha esmentat amb anterioritat els braços es complementen amb les mans tot i que no en totes les ocasions van lligats⁷⁵. Així ho mostra la taula 7 de resultats quan els moviments manuals només es donen en 410 ocasions davant les 543 dels braços.

De la mateixa manera que amb els estatus, el moviment dels braços no només és superior en el conjunt de partits, també en tots els enfrontaments si s'analitzen un a un. Així es s'observa en les taules 8 – 12:

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS
0' - 45'	51	44
45' - 90'	51	46
0' - 90'	102	90

TAULA 8. Vegades en què s'observen les categories de braços i mans en el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS
0' - 45'	70	53
45' - 90'	49	39
0' - 90'	119	92

TAULA 9. Vegades en què s'observen les categories de braços i mans en el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

FONT: Elaboració pròpia

⁷⁵ Tot i que el jugador en pot realitzar alguns a la vegada, es comptabilitzen de forma independent cadascun dels moviments.

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS
0' - 45'	71	63
45' - 90'	62	46
0' - 90'	133	109

TAULA 10. Vegades en què s'observen les categories de braços i mans en el partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS
0' - 45'	42	24
45' - 90'	50	39
0' - 90'	92	63

TAULA 11. Vegades en què s'observen les categories de braços i mans en el partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS
0' - 45'	48	29
45' - 90'	49	27
0' - 90'	97	56

TAULA 12. Vegades en què s'observen les categories de braços i mans en el partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Tot i així, la relació que hi ha entre braços i mans no és tan notable com amb els estatus. En aquesta ocasió, el número de vegades que es dona una i l'altra mai és menys de la meitat. A més, cal afegir també que el moviment de les mans moltes vegades es produeix conjuntament amb el dels braços – encara que no sempre – cosa que fa que les diferències no siguin tan notables com en la comparació d'altres categories – com podrien ser els estatus –.

Tal com s'ha explicat a l'inici de l'apartat, les cames són les que menor nombre de moviments produeixen dintre aquest apartat a nivell global⁷⁶ – 254 vegades – però no passa el mateix si s'observa partit a partit a les taules 13 – 17:

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
0' - 45'	51	44	4	32
45' - 90'	51	46	8	40
0' - 90'	102	90	12	72

TAULA 13. Vegades en què s'observen les 4 categories moviments d'extremitats i cap en el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Les cames són la categoria que comptabilitza el valor més petit en aquest partit, on només es fan servir en 12 ocasions en comparació amb la resta de categories que totes tenen un valor d'entre 72 i 102 repeticions.

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
0' - 45'	70	53	26	62
45' - 90'	49	39	25	48
0' - 90'	119	92	51	110

TAULA 14. Vegades en què s'observen les 4 categories moviments d'extremitats i cap en el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

FONT: Elaboració pròpia

El valor de la categoria 'cames' en aquest segon enfrontament ja és més elevat tot i que encara no entra a la mitjana entre els nombres que donen la resta de categories⁷⁷.

⁷⁶ Cal tenir en compte, però, que no s'ha comptabilitzat com a moviment de cames quan el jugador es desplaça – caminant o corrent – pel terreny de joc.

⁷⁷ La mitjana és la suma dels altres tres valors i divisió entre tres, és a dir, $119 + 92 + 110 = 321$ i aquest valor dividit entre tres, que dona un resultat de 107 (inferior al 51 que és el corresponent a les cames).

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
0 ' - 45'	71	63	16	45
45' - 90'	62	46	39	68
0' - 90'	133	109	55	113

TAULA 15. Vegades en què s'observen les 4 categories moviments d'extremitats i cap en el partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

FONT: Elaboració pròpia

També en aquest cas el valor de la categoria 'cames' és inferior a la resta tot i que partit a partit s'observa com el número de vegades que es dona va augmentant respecte a l'anterior.

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
0 ' - 45'	42	24	48	125
45' - 90'	50	39	23	49
0' - 90'	92	63	71	174

TAULA 16. Vegades en què s'observen les 4 categories moviments d'extremitats i cap en el partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Per primera vegada, el número d'ocasions en què succeeix el moviment de les cames és superior a una de les 4 categories que inclou aquest segon bloc. En aquest cas, és superior a la de les mans per un valor de 8 punts.

TOTAL MIN.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP
0 ' - 45'	48	29	42	86
45' - 90'	49	27	23	67
0' - 90'	97	56	65	153

TAULA 17. Vegades en què s'observen les 4 categories moviments d'extremitats i cap en el partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Així, en els primers 3 partits, corresponents a les taules 13 – 15, els moviments de cames representen el valor inferior, mentre que en els dos darrers superen

el de les mans tot i no arribar als nombres de braços i cap, sempre protagonistes.

Partint d'aquestes darreres taules – de la 13 a la 17 – també s'observa com, encara que no en tots els partits el cap és superior – no ho és al primer, on tampoc arriba als 100 moviments com a la resta d'enfrontaments, ni tampoc al segon i tercer, per darrere dels braços – sí es converteix en la categoria que més es dona en el conjunt de l'estudi d'aquest apartat amb un total de 622 cops que representen un 29,846%.

Per tant, només amb l'extracció de dades ja s'observa que Cristiano Ronaldo és un jugador que basa el seu comportament no verbal en l'expressió a partir dels braços – complementats amb les mans – però sobretot amb el cap.

La relació entre la classificació de Knapp (1982) – emblemes, adaptadors, il·lustradors i reguladors – complementada amb la de Tomasello (2013) – gestos dítics i icònics – inclou gran part dels gestos realitzats pel jugador observat en referència a les categories de 'mans' i 'braços'. La majoria de les vegades en què l'esportista els fa servir és per assenyalar. Ho fa quan ell mateix està sol al camp i vol que li passin la pilota – llavors s'assenyala a ell mateix – o quan és un dels seus companys qui la pot rebre fàcilment. També quan aixeca el braç amb el dit estirat, és llavors quan també demana que li passin l'esfèrica.

Tots aquests gestos s'inclouen també a la classificació de Knapp com a emblemes⁷⁸, és a dir, aquells actes no verbals que compten amb una codificació o significat conegut per la gran majoria dintre el grup comunicatiu.

S'han definit ja la gran majoria de posicionaments de braços i mans que han fet d'aquestes categories unes de les més rellevants en aquesta investigació. Tal com s'ha anat comentant, n'hi ha uns que inclouen ambdues categories. Tot i que no s'han estudiat específicament, ja que s'han considerat cadascun per separat, l'observació ha permès identificar-ne alguns patrons més habituals:

- Aixecar el braç i la mà per demanar la pilota.

⁷⁸ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 181.

- Assenyalar-se a un mateix per indicar que la direcció cap on ha d'anar l'objecte es ell.
- Assenyalar un company per indicar que la direcció cap on ha d'anar l'esfèrica és el company en qüestió.
- Indicacions assenyalant diferents zones del camp i el moviment dels jugadors en aquestes mitjançant els braços i les mans.
- Demanar calma agitant els braços amb les palmes de les mans obertes, ja sigui amb els braços i mans rectes i moviments de dalt a baix; o bé amb els braços rectes i les mans aixecades i movent-les avant i enrere.
- Flexionar el braços i recolzar les mans als malucs mentre espera a que la pilota es posi en joc.

Però en altres ocasions només es donen moviments de braç:

- En el moment d'efectuar un salt el jugador aixeca els braços.
- Quan comença a córrer els mou molt ràpidament.
- Després de fallar o acabar una jugada hi ha vegades que fa un gir – cap enrere en la majoria de casos – de 360°.
- Dóna indicacions només obrint els braços sense moure les mans.

O també posicionaments només amb les mans:

- En el moment en què un dels seus companys ha estat canviat i fa una palmellada al nou jugador que ha entrat al terreny de joc.
- Aplaudeix una jugada.
- Es recolza als genolls amb les mans.
- Fa un gest d'acord a un dels seus companys aixecant el dit polze de la mà.
- Aixecar el puny i sagnar-lo com a mostra de poder/victòria – sobretot després de fer un gol –.

Les definides anteriorment són les principals però no les úniques. Aquestes dues categories – braços i mans – abracen també el que Knapp defineix com adaptadors⁷⁹, és a dir, tots aquells actes que es donen de forma espontània.

⁷⁹ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 192.

També Flora Davis parla d'aquesta característica a la seva obra *La comunicación no verbal* (1976). Ella explica com un dels paràmetres a tenir en compte en l'anàlisi del comportament corporal d'un individu és l'esforç que hi posa. D'aquesta manera, analitza com 'aquesta variable fa que un acte pot ser tens o relaxat, controlat o descontrolat, forçat o lliure'⁸⁰.

Així, s'inclouen en aquest camp alguns moviments concrets que Cristiano Ronaldo fa amb els braços. D'una banda, molts cops deixa caure el braç – gairebé totes les vegades el dret – cap enrere en el moment que arrenca a córrer. També seguint aquest estil, hi ha ocasions en què no demana la pilota sinó que és també el seu braç dret que inconscientment està en direcció als peus. D'altra banda, també es considera com a adaptador el fet de llençar el braç a l'aire després de fallar una jugada.

Són aquests els paràmetres que s'han tingut en compte dintre de les categories de 'braços' i 'mans'. No obstant això, a mesura que ha avançat l'estudi s'han observat comportaments que haurien obert noves categories, que es poden incloure en futurs estudis d'aquest camp.

Els comportaments que han suggerit aquesta ampliació de categories entren també dintre la classificació dels adaptadors atès que es tracta d'actes comunicatius que l'individu realitza de manera inconscient i automàtica. Tot i així, no s'han comptabilitzat en aquest treball⁸¹:

- Tocar-se/arreglar-se el pel.
- Rascar-se: ja sigui el nas, l'orella, la panxa...
- Posar-se bé la roba.
- Tocar-se la samarreta.
- Netejar la suor a la camiseta.

També entren dintre el marc dels adaptadors els moviments que du a terme a partir de la categoria de les 'cames'. És en aquesta en la qual s'han quantificat 4 tipus de moviments diferents que es repeteixen al llarg de tots els partits:

⁸⁰ Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 212.

⁸¹ A partir de l'observació del jugador s'han vist aquests trets que podrien incloure's en una futura investigació sobre aquest àmbit partint del present treball.

- Flexió de les cames a l'hora d'anar a saltar per impulsar-se.
- Quedar-se agenollat.
- Aixecar la cama – o cames – per fer un estirament després de caure al terra.
- Flexionar les cames per fer petits salts en el moment previ a tenir la pilota o quan s'està preparat per rebre-la.

Així, mentre que amb les dues categories anteriors sí entraven en joc diferents tipus de rols comunicatius, en aquesta totes les accions venen donades de forma automàtica pel propi cos a partir d'actes apresos al llarg de la vida.

El mateix passa amb el cap. Aquests són els actes que tenen major rellevància a la investigació atès que són els que es repeteixen en un número més elevat de vegades. Dintre aquesta categoria els moviments que s'han observat són els següents:

- Girar el cap per veure on són els companys d'equip o els rivals.
- Tirar el cap enrere després de fallar una ocasió o jugada.
- Tirar el cap endavant – en molts casos mirant al terra – després de no encertar.

Són pocs els posicionaments però el jugador els realitza moltes vegades i fins i tot de forma molt ràpida a mesura que avança el joc. Són actes que succeeixen de forma automàtica i que, per tant, es consideren com a adaptadors dintre de la classificació de Knapp.

Una vegada classificades totes les categories d'aquest segon bloc – el que abraça braços, mans, cames i cap – es considera oportú tenir en compte l'anàlisi de significat i missatge dels gestos i moviments corporals del ballarí i coreògraf alemany Günther Rebel⁸².

Ell presenta diferents taules amb el significat dels actes comunicatius segons les parts del cos i també la postura general. És en aquest sentit que, s'agafen les característiques referents a les 4 categories que formen l'apartat.

⁸² Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 145 – 165.

Començant pels braços el primer que cal saber és com són aquests moviments, és a dir, si té les extremitats superiors molt apegades al cos o no, si són gestos amplis o més aviat poc extensos... En aquest sentit, Cristiano Ronaldo genera la majoria dels actes amb moviments grans i flexió de braços atès que en gran quantitat són indicacions que necessiten ser vistes des de parts del camp allunyades d'ell mateix – l'interlocutor no està al seu costat i, per tant, ha de fer els gestos grans perquè els vegi –.

Així, dintre la taula de Rebel⁸³ es tenen en compte els diferents significats:

- Moviment de braços estesos: inhibicions o tensions.
- Moviment de braços flexionats: seguretat en un mateix, deixadesa o inseguretat.
- Gestos amplis amb els braços: seguretat en sí mateix o generositat.
- Moviment de braços allunyant-se del cos: franquesa, rebuig, atac o afecte.
- Moviment de braços en direcció al propi cos: intent de protecció, inseguretat o presumptuositat.

És d'aquesta manera com, a partir dels diferents moviments de la categoria braços, es pot aproximar el significat dels actes que el jugador realitza. D'una banda, mostraria la seva tensió juntament amb un sentiment de seguretat en ell mateix en el moment en què està donant indicacions als companys. Pel que fa als senyals, s'inclourien dintre de les ganes d'inhibició, sumades a la seguretat en ell mateix i també a la franquesa quan es fan cap a un company i presumptuositat quan són cap a un mateix.

En el camp de les mans⁸⁴, hi ha un gran ventall de possibilitats atès que les utilitza per mostrar actes ben diferents entre ells. Així, es consideren gairebé totes les possibilitats que Rebel ofereix:

- Mà oberta cap al cos: afirmació solemne, presumptuositat o protecció.
- Mà oberta allunyada del cos: franquesa, defensa o cerca de contacte.

⁸³ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 145 – 165.

⁸⁴ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 145 – 165.

- Mà tancada separada del cos: ira, atac, defensa o denuncia molt intensa.
- Les dues mans juntes: presumptuositat, seguretat en un mateix, concentració.
- Mans sobre el cos (recolzades sobre la palma de la mà): intensa inseguretat en un mateix.
- Moviment de la mà de dalt a baix: consciència de poder.
- Moviment de la mà de baix a dalt: sotmès.

D'aquesta manera, a partir dels diferents moviments que realitza el jugador es veu com hi ha una combinació de moments de seguretat en ell mateix i presumptuositat quan busca assenyalar-se o indicar cap a ell mateix; sentiment de defensa quan l'acte indica cap a un altre dels companys que hi ha al terreny de joc; tensió i ira quan el que mostra és el seu puny a l'aire però també inseguretat en aquells actes en què es queda recolzat sobre ell mateix amb les mans sobre els malucs quan el joc està parat. A més, depenent de la direcció dels seus moviments – dalt o baix – mentre demana calma als companys estarà transmetent sensació de poder o de submissió.

També es pot trobar un significat a la posició de les cames⁸⁵. Segons si estiguin més rígides o menys; obertes o tancades; separades o juntes el jugador ens pot transmetre unes sensacions o d'altres. Partint dels moviments categoritzats en l'estudi, s'inclouen els següents significats segons les taules del coreògraf Günther Rebel:

- Cames separades i rectes: seguretat en sí mateix, imposició.
- Cames juntes i rectes: tensió, por.

Atès que la resta de significats tenen a veure amb la posició de les cames quan l'individu està assegut, només s'aprofiten aquests dos que es poden aproximar al moment en què el jugador es prepara per saltar o dur a terme els petits saltets prèviament a la recepció de la pilota o inici de jugada. Així, el fet de tenir les cames força separades indica que Cristiano Ronaldo mostra seguretat en ell mateix i fins i tot un punt d'imposició en aquest instant.

⁸⁵ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 145 – 165.

Finalment, cal considerar quin és el significat dels moviments que l'esportista realitza amb el cap⁸⁶. És en aquest apartat on es tenen en compte les següents variables:

- Desplaçament endavant: atenció, afecte, agressió.
- Desplaçament cap enrere: espera, escepticisme.
- Gir cap a l'interlocutor: atenció.
- Gir allunyat de l'interlocutor: molta atenció.
- Inclinació ràpida endavant: por, ràbia, inseguretat.
- Inclinació lenta endavant: submissió, tristesa.
- Inclinació ràpida cap enrere: resistència.
- Inclinació lenta cap enrere: dubte.
- Inclinació ràpida a un costat: interès escèptic.
- Inclinació lenta a un costat: incredulitat, vanitat.

És a partir d'aquestes relacions quan es poden aproximar els diferents moviments que el jugador du a terme amb el seu cap durant els partits amb allò que signifiquen. S'ha explicat anteriorment com Cristiano Ronaldo genera dos actes per a aquesta categoria del 'cap'. D'una banda girs molt ràpids a banda i banda per observar on són els seus companys i també els rivals. És d'aquesta manera com es relaciona amb una mostra d'atenció i a la vegada un interès escèptic cap a les accions de la resta de jugadors.

D'altra banda hi ha les inclinacions endavant i endarrere. En la majoria dels casos aquestes es donen de manera lenta quan el jugador ve de fallar una ocasió de gol, jugada o passada cap a un company. És així com les primeres – cap endavant – tindrien més a veure amb un sentiment de submissió i tristesa mentre que les altres - cap endarrere – anirien més relacionades amb el dubte.

En definitiva, aquest bloc de categories no només aporta els valors més elevats, que mostren que el comportament del jugador es basa en les accions realitzades amb braços i cap principalment. Gràcies a l'abundància d'actes en aquest camp també es pot arribar a una aproximació sensorial i emocional de l'esportista que complementarà el següent apartat.

⁸⁶ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 145 – 165.

2.3. Expressió de les 7 emocions bàsiques segons Ekman

L'extracció de les dades finalitza amb l'apartat de les emocions. És aquí on s'observa, a partir de l'expressió facial del jugador en qüestió, quines són les que apareixen durant els minuts de joc tal com indica la següent taula, número 18.

TOTAL MIN.	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FÀSTIC	MENYSPREU	SORPRESA
450'	10	71	20	28	9	1	4
%	6,993	49,650	13,986	19,580	6,249	0,699	2,797

TAULA 18. Vegades en què Cristiano Ronaldo mostra les emocions a partir de les expressions facials en el conjunt de partits observats.

FONT: Elaboració pròpia

El total de vegades que s'han comptabilitzat emocions expressades pel jugador és de 143. S'observa a la taula 18 com la tristesa és la categoria que més es dona en la suma dels enfrontaments. Tot seguit hi entren l'enuig i la por, amb valors gairebé similars i que es poden relacionar directament amb la tristesa. Aquestes expressions facials es donen en 28 i 20 ocasions respectivament, i en gran part han succeït quan el jugador ha comès un error – fallar una ocasió de gol, no arribar a la passada d'un company, etc. O quan ha anat a queixar-se l'àrbitre –.

Pel que fa a la resta, només s'han pogut enregistrar resultats d'alegria 10 cops, un número estretament lligat als 9 gols que el jugador ha marcat en aquests 9 partits visionats. També en 9 ocasions s'ha donat una situació de fàstic que, tot i ser un valor relativament petit en relació amb el conjunt de les categories, ha aparegut en tots els partits excepte el darrer tal com mostren les taules 19 – 23:

TOTAL MIN.	FÀSTIC
0 ' - 45'	2
45' - 90'	3
0' - 90'	5

TAULA 19. Vegades en què s'observa la categoria Fàstic en l'expressió facial del jugador durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	FÀSTIC
0 ' - 45'	1
45' - 90'	0
0' - 90'	1

TAULA 20. Vegades en què s'observa la categoria Fàstic en l'expressió facial del jugador durant el partit: Reial Madrid 4 - 0 FC Copenhagen

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	FÀSTIC
0 ' - 45'	1
45' - 90'	0
0' - 90'	1

TAULA 21. Vegades en què s'observa la categoria Fàstic en l'expressió facial del jugador durant el partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	FÀSTIC
0' - 45'	0
45' - 90'	2
0' - 90'	2

TAULA 22. Vegades en què s'observa la categoria Fàstic en l'expressió facial del jugador durant el partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	FÀSTIC
0' - 45'	0
45' - 90'	0
0' - 90'	0

TAULA 23. Vegades en què s'observa la categoria Fàstic en l'expressió facial del jugador durant el partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

Així, sent el primer el que protagonitza el major nombre d'expressions de fàstic, excepte en el darrer partit també a la resta es pot veure aquesta emoció encara que només sigui en una ocasió. Val a dir que aquestes expressions es mostren principalment quan el jugador està en desacord amb una decisió arbitral. En aquesta línia, solen donar-se també quan un rival li fa una falta i està o bé al terra o s'acaba d'incorporar.

El menyspreu i la sorpresa són els que compten amb els valors més escassos. És el primer que tan sols es dona 1 vegada en aquests 450 minuts analitzats. La sorpresa també s'observa en una ocasió, però no en conjunt sinó a cadascun dels partits representats per les taules 24 – 28, excepte al corresponent a la taula 25:

TOTAL MIN.	SORPRESA
0' - 45'	1
45' - 90'	0
0' - 90'	1

TAULA 24. Vegades en què s'observa la categoria Sorpresa en l'expressió facial del jugador durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	SORPRESA
0' - 45'	0
45' - 90'	0
0' - 90'	0

TAULA 25. Vegades en què s'observa la categoria Sorpresa en l'expressió facial del jugador durant el partit: Reial Madrid 4 - 0 FC Copenhagen

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	SORPRESA
0' - 45'	1
45' - 90'	0
0' - 90'	1

TAULA 26. Vegades en què s'observa la categoria Sorpresa en l'expressió facial del jugador durant el partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	SORPRESA
0' - 45'	0
45' - 90'	1
0' - 90'	1

TAULA 27. Vegades en què s'observa la categoria Sorpresa en l'expressió facial del jugador durant el partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	SORPRESA
0' - 45'	0
45' - 90'	1
0' - 90'	1

TAULA 28. Vegades en què s'observa la categoria Sorpresa en l'expressió facial del jugador durant el partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

FONT: Elaboració pròpia

D'aquesta manera, excepte a la taula 25, a tota la resta hi ha una expressió de sorpresa que, a grans trets, acaba representant només un 0,192% dels moviments.

La comptabilització d'aquests 7 categories jugava amb desavantatge respecte a la resta atès que les imatges televisives de partit mostren en menys ocasions el rostre del futbolista. Tot i així, els casos que s'han tingut en compte són els següents:

- A partir dels moviments de l'apartat de braços, mans, cames i cap amb una imatge en primer pla, pla mig o sencer de l'esportista.
- Repeticions de jugades amb angles on es veu la seva expressió.
- Instants previs a sacar una falta o jugada parada on també la televisió mostra la cara del jugador en pantalla.

És d'aquesta manera com s'ha pogut observar:

- Alegria després d'anotar un gol ell mateix o algun dels seus companys – encara que no en tots els gols dels seus companys es veu aquest

sentiment ja que o bé la càmera no l'enfoca o sí ho fa però ell no mostra l'expressió facial corresponent –.

- Tristesa en les ocasions fallades.
- Por després d'una jugada que no ha sortit com esperava i el fa caminar amb el cap mirant al terra.
- Fàstic en determinades accions dels rivals i decisions arbitrals.
- Enuig després d'haver acabat malament una jugada o ocasió de gol – ja sigui ell o qualsevol dels seus companys –.
- Menyspreu en determinades decisions arbitrals.
- Sorpresa en algunes jugades – la majoria dels seus companys d'equip – i també decisions del col·legiat del partit.

És llavors quan es passà a analitzar les categories basades en l'estudi d'Ekman⁸⁷ sobre les expressions facials que mostren les emocions bàsiques. Definides ja aquestes emocions bàsiques a la introducció metodològica de l'estudi, cal veure com s'han observat en Cristiano Ronaldo en la mostra de partits estudiats.

S'ha considerat la categoria 'alegria' en tots aquells moments en què el jugador tenia un somriure a la boca. Val a dir que aquesta sempre és molt oberta i permet veure les dents. És en aquest cas quan cal també fer referència a l'estudi de ballarí i coreògraf alemany Günther Rebel⁸⁸. Ell explica com aquesta obertura de la boca sense articular paraula és una mostra clara d'alegria.

Pel que fa a la 'tristesa', és exactament l'expressió contrària a l'anterior. En aquest cas, s'han vist mostres de la categoria a partir de la direcció cap a baix tant del conjunt del cap com de la mirada, la forma de les celles poc aixecades formant un triangle a la part superior i també els llavis lleugerament cap a baix. Uns gestos que es confirmen amb l'aportació de Rebel⁸⁹ (2000).

La tercera d'aquestes categories és la 'por'. Cristiano Ronaldo la mostra a partir de l'expressió de les seves faccions amb molta rigidesa i tensió fruit dels

⁸⁷ Citat per Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp.241 – 247.

⁸⁸ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 148.

⁸⁹ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 147 – 149.

moments viscuts durant el joc. Així, és en els moments en què es comptabilitza aquesta categoria quan es poden veure les seves celles lleugerament aixecades però de forma rígida, les dents força juntes i amb la mirada, en la majoria de les ocasions, cap al terra. També alguns cops es mossega el llavi. Per tant, mostres d'aquesta tercera emoció bàsica categoritzada gràcies a les aportacions de Ekman⁹⁰, Knapp⁹¹ i Rebel⁹².

Tot seguit cal parlar de l'enuig. És en aquesta categoria on es mostra el jugador amb les faccions de la cara encara més definides que en el cas anterior. Així, les seves celles es veuen força aixecades però contretes amb la mirada recta cap al front i els llavis junts. Unes característiques que coincideixen amb els tres autors referents en aquesta investigació – Ekman⁹³, Knapp⁹⁴ i Rebel⁹⁵ –. Molt similar a aquesta és la categoria 'fàstic' on només varia la rigidesa d'aquestes expressions – el dibuix de les celles i boca més marcat – i fins i tot en alguns casos es mossega el llavi.

Les dues darreres categories, 'menyspreu' i 'sorpresa', són les que es donen en menor número de vegades. Hi ha menyspreu en negar o apartar ràpidament la mirada com a acte d'arrogància⁹⁶ amb els llavis una mica aixecats. D'altra banda, es mostra la sorpresa amb les celles força elevades i la boca amb gest obert, fixant la mirada en un punt concret de l'espai immediat⁹⁷.

Aquestes són les 7 emocions bàsiques de les quals parla Ekman i que s'han observat en totes les categories estudiades. És a partir d'elles que s'han pogut veure les expressions del jugador Cristiano Ronaldo per veure quines es donaven, quines no, amb quina freqüència, etc. Però, a més a més, cal fer

⁹⁰ Citat per Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp.242.

⁹¹ Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp.241 – 247.

⁹² Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 147 – 149.

⁹³ Citat per Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 242.

⁹⁴ Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp.241 – 247.

⁹⁵ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; pp. 147 – 149.

⁹⁶ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 148.

⁹⁷ Knapp, Mark, L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p.242.

referència també a un aspecte molt important en el món del futbol i que va estretament lligat a l'extracció d'informació a partir de les 7 categories sensorials: la celebració dels gols.

Ja s'ha especificat a la introducció metodològica com en els 5 enfrontaments en què ha jugat l'esportista ha aconseguit un total de 9 gols. Són precisament aquests els que han general la majoria de les expressions d'alegria en Cristiano Ronaldo. Però a més, fruit d'un estudi realitzat per l'etòleg i zoòleg britànic Desmond Morris (1982) on classificava els diferents tipus de celebracions realitzades pels futbolistes després d'anotar⁹⁸, es considera adequat veure com són aquests moments en Cristiano Ronaldo:

- Carrera molt ràpida donada la irrupció d'energia i adrenalina i abraçada col·lectiva amb la resta de companys.
- Carrera ràpida i amb la boca molt oberta que acaba en un salt amb el puny a l'aire simbolitzant la victòria⁹⁹.
- Carrera amb els braços en alt, molt oberts i que acaba en una abraçada col·lectiva amb la resta de companys.
- Salt amb els braços ben oberts que acaben en una dansa com a forma d'efusivitat emocional¹⁰⁰ que culmina en una abraçada col·lectiva.
- Carrera amb els braços ben oberts i en alt que acaba una punyada a l'aire simbolitzant la victòria i una abraçada amb la resta de companys.

Aquestes són les principals formes amb les quals Cristiano Ronaldo celebra els seus gols en la mostra de partits observats. Unes expressions que acaben sempre amb una abraçada amb la resta de companys de l'equip i on la majoria de vegades aixeca el puny a mode de victòria, que a més expressa una extracció de ràbia, defensa o denúncia molt intensa¹⁰¹.

Per tant, tot i que les emocions són les que menys cops sortien en pantalla també han aconseguit aportar un significat complementari en el panorama expressiu del jugador, completant els significats de tots aquells moviments

⁹⁸ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; pp. 128 – 132.

⁹⁹ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; p. 129.

¹⁰⁰ Morris, D. (1982) *El Deporte Rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara; pp. 129 – 130.

¹⁰¹ Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF; p. 154.

categoritzats en els apartats anteriors. I a partir dels quals s'ha aconseguit una visió global de quins són els estatus que predominen en Cristiano Ronaldo durant els partits; quines són les extremitats que major vegades es mouen i de quina manera, i quines emocions mostra en cada moment.

3. CONCLUSIONS

Després de l'observació i anàlisi de cadascun dels tres blocs que han generat el conjunt de categories a partir de les quals s'ha plantejat l'aproximació a l'estudi de la comunicació no verbal en el comportament d'un jugador de futbol, s'ha aconseguit respondre els punts següents:

- Pel que fa als estatus, hi ha un clar domini del de superioritat – amb una representació del 73,214% envers el 26,786% del d'inferioritat – partint de les consideracions de Mehrabian¹⁰² sobre la manera de posicionar el cos, completades amb les de Davis¹⁰³ que explica com aquest comportament corporal no implica només superioritat sinó que també mostra com l'individu es sent a gust amb la situació. Per tant, s'arriba a la conclusió que Cristiano Ronaldo és un esportista que es troba còmode amb els cara a cara amb els rivals i per aquest motiu compta amb un domini de l'estatus de superioritat envers el d'inferioritat.
- En el camp dels moviments d'extremitats i cap, és aquest darrer el que predomina per sobre, fins i tot, dels gestos amb braços i mans. D'aquesta manera, s'observa una clara preocupació del jugador per controlar tot allò que passa al seu voltant – per on es mou la pilota, la direcció cap on van els seus companys i també els rivals, la posició concreta de cadascun dels esportistes al camp... –. Així, és a partir d'aquest moviment de cap per veure com es desenvolupa el joc que sorgeixen els gestos de braços i mans per tal de donar indicacions i senyals a companys en resposta al seguiment del partit. Per tant, la funció principal d'aquest tipus de moviments és la de tenir el control de com va succeint l'enfrontament – ho fa observant i indicant a partit del que veu que passa sense la necessitat de la paraula, només amb cap, braços i mans principalment –.
- Finalment, en l'àmbit de les emocions, val a dir que Cristiano Ronaldo és un jugador que en gairebé totes les ocasions que ha sortit a càmera mostrava una de les 7 expressions categoritzades i, per tant, a partir

¹⁰² Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; p. 198.

¹⁰³ Davis, F. (1976) *Comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial; p. 128.

d'aquest treball de recerca es pot considerar una persona expressiva emocionalment. Així, s'ha vist un clar predomini de la tristesa i l'enuig, manifestats sempre que hi havia un error o que una pilota no acabava dintre de la porteria rival. D'aquesta manera, es pot lligar amb l'apartat anterior quan el jugador busca controlar l'enfrontament i que aquest sigui dominat pel seu equip cosa que es mostra de forma negativa per mitjà de la tristesa i l'enuig quan no passa així. A més, aquesta expressivitat surt de forma molt marcada en la celebració dels gols. Tota la negativitat que s'observa quan les coses no van bé explota amb la celebració dels gols on l'alegria sobrepassa tots els límits amb carreres amb els braços oberts o aixecant el puny a mode de victòria, abraçades efusives amb els companys i somriures que ensenyen totes les dents.

Per tant, el treball de recerca dóna la següent resposta a les preguntes plantejades en la introducció metodològica:

- *El major nombre de vegades en què es dóna un estatus – de superioritat o inferioritat – sobre un altre, arriba a expressar una actitud concreta del jugador quan s'enfronta a un rival?*

Després de la visualització dels diferents partits no es pot afirmar quina és l'actitud concreta del jugador en el moment en què s'enfronta a un rival. D'altra banda, sí s'aconsegueix conèixer quin dels dos estats és el predominant, en aquest cas el de superioritat – amb un valor molt més elevat que el d'inferioritat en el conjunt d'enfrontaments – i també s'observa com, gràcies a l'aportació de Davis (1976) en aquest treball de recerca, la postura del conjunt del cos categoritzada com a superioritat també inclou tots els elements que ella considera que mostren l'individu amb seguretat i a gust amb la situació. És a partir d'aquesta afirmació que es conclou com, tot i que no hi ha una actitud clarament definida, en general Cristiano Ronaldo es sent a gust en els enfrontaments cara a cara contra els rivals cosa que fomenta que l'estatus de superioritat domini sobre el d'inferioritat.

- *Què mostra el predomini d'un tipus de moviments o d'uns altres?*

La categoria amb el valor més elevat és la que fa referència al cap, dins la qual la majoria de moviments són girs a banda i banda per tal d'observar la situació general que s'està desenvolupant al camp. D'aquesta manera, s'aconsegueix mostrar com el jugador busca, en tot moment, tenir el control de la situació i com fruit d'aquesta necessitat sorgeixen la resta de gestos – senyals amb braços i mans per tal de col·locar bé els seus companys d'acord a com es va donant el joc, indicacions de cap on hauria d'anar la pilota, etc. –.

- *De quina manera utilitza el seu cos per expressar-se sense la necessitat de la paraula?*

En aquesta qüestió el que es planteja és com Cristiano Ronaldo intenta transmetre informació a la resta d'esportistes que hi ha al camp sense la necessitat de la paraula. D'aquesta manera, després de l'observació de la mostra de partits i el posterior anàlisi del llenguatge corporal del jugador es veu com aquest s'ajuda sempre de braços i mans per tal d'expressar-se amb els seus companys. Ja s'ha esmentat en la resposta anterior com es tracta d'un esportista que busca tenir el control de la situació en tot moment. Fruit d'aquesta necessitat, articula els braços i mans de manera que mitjançant el fet d'aixecar el braç ja indica que està demanant la pilota, o una senyal cap a ell mateix o un altre jugador del mateix equip que es troba sol perquè li passin, etc. és a dir, que s'ajuda de les extremitats superiors per tal d'expressar la informació necessària per al desenvolupament del joc.

- *Quin tipus d'actes comunicatius predominen?*

D'una banda predominen els actes que Knapp (1982) inclou dintre la categoria de reguladors. Tots ells tenen a veure amb el fet de condicionar i organitzar la comunicació – amb indicacions de torn de paraula o repetició – de la mateixa manera que Cristiano Ronaldo regula, mitjançant moviments de braços i mans principalment, la fluïdesa del joc – assenyalant a qui han de passar la pilota o donant explicacions d'on cal situar-se –. Però per l'altra banda, no es pot obviar el pes de la categoria 'Cap' fruit de la qual sorgeixen aquests reguladors. Així,

juntament amb els anteriors també predominen els adaptadors¹⁰⁴, és a dir, aquells que es donen de forma automàtica – com són els girs de cap a banda i banda que el jugador fa per controlar el desenvolupament del joc –.

- *Com es veu l'expressió de les seves emocions amb els gestos del seu cos?*

Les emocions del jugador s'han estudiat a partir de l'expressió facial en aquells moments en què la càmera mostrava un primer pla o pla detall que permetia veure quina era la posició de les seves faccions – celles, mirada, boca, etc. –. D'aquesta manera, s'ha pogut arribar a obtenir exemples de les diferents categories – 'Alegria', 'Tristesa', 'Por', 'Enuig', 'Fàstic', 'Menyspreu' i 'Sorpresa' – sobre les quals hi ha un predomini de la 'Tristesa' i 'Enuig' i que s'han observat en els moments en què Cristiano Ronaldo expressava el seu descontent ja fos després d'un error d'ell o d'un company, rebre una falta o una indicació de l'àrbitre amb la qual no hi estava d'acord. En canvi, cal també fer un apunt especial en aquest apartat a com 'l'Alegria', tot i veure's principalment en la celebració dels gols, s'expressa de manera molt efusiva, és a dir, que quan es dona es veu un esclat de tota la tensió que el jugador ha anat acumulant – i que s'ha vist a partir del comptabilitzat com 'Tristesa' i 'Enuig' –. Per tant, es respon a aquesta pregunta afirmant com només amb l'expressió facial del jugador es pot obtenir una idea de quines són les diferents emocions que experimenta Cristiano Ronaldo en el transcurs dels diferents partits.

Cal afegir en aquest punt com, tot i que no s'han tingut en compte els ja definits autoregulators¹⁰⁵, en el cas d'una possible continuïtat de la investigació el seu significat ajudaria a completar aquest apartat emocional ja que com bé analitza Ekman¹⁰⁶, indiquen emocions específiques sobre l'individu i la seva consideració sobre ell mateix – si es sent segur o no, per exemple – en el lloc i moment determinat en què es troba.

¹⁰⁴ Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 192 – 194.

¹⁰⁵ Veure apartat de Codificació pàgines 28 – 29 on s'expliquen els autoadaptadors i perquè no es consideren en aquest treball de recerca.

¹⁰⁶ Citat per Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós; pp. 193 – 194.

- *Es pot arribar a tenir una visió del caràcter del jugador a partir dels elements comunicatius emprats durant el joc?*

Aquest estudi ha aportat els trets més característics que relacionen el posicionament corporal del jugador Cristiano Ronaldo com poden ser el fet de sentir-se a gust en l'enfrontament cara a cara amb els rivals, cosa que fa que adopti una actitud de superioritat envers l'adversari, que possiblement es pugui relacionar amb la necessitat de control, o que fruit d'aquesta necessitat es passa gran part de l'enfrontament girant el cap a banda i banda per observar tot el que succeeix i respon amb indicacions i senyals als companys. Una possessió que també es veu clarament a les expressions de la seva cara, on com bé s'ha explicat a la resposta anterior, la tristesa i l'enuig dominen fruit de les ocasions en què es produeix un error – quan no arriba a una passada, un company falla una ocasió de gol o també ell mateix no aconsegueix anotar... – i que exploten en la màxima felicitat quan arriba el gol. Per tant, sí que es pot arribar a veure com es tracta d'un esportista que durant el joc mostra una necessitat de control constant de la situació, de donar indicacions i senyals a través de braços i mans per tenir el domini d'aquest partit on deixa anar les seves emocions de manera inconscient, tot i que això no pugui donar una visió completa del caràcter – concret i personal – de Cristiano Ronaldo ja que s'haurien de tenir en compte variables que no s'han considerat pel fet de ser una primera aproximació.

4. BIBLIOGRAFIA I FONTS

Aguado, L. (2005) *Emoción, afecto y motivación*; Madrid: Alianza Editorial

Anguera, M.T. (1992) *Metodología de la observación en las Ciencias Humanas* (5 ed.) Madrid: Cátedra

Anguera, M.T., (2004). Hacia la búsqueda de estructuras regulares en la observación del fútbol: Detección de patrones temporales. *Cultura Ciencia y Deporte*, 1, 15 – 20

Anguera, M. T.; Behar, J.; Blanco, A.; Carreras, M. V.; Losada, J. L.; Quera, V. i Riba, C. (1991) *Metología observacional en la investigación psicológica* (Vol. 1); Barcelona: PPU

Arnau, J.; Anguera, M. T. i Gomez, J. (1990) *Metodología de la investigación en ciencias del comportamiento*; Murcia: COMPOBELL

Davis, F. (1976) *La comunicación no verbal*; Madrid: Alianza Editorial

Hernández Herrate, Maria (2008) *La comunicación no verbal en la proyección mediática de la imagen política de José Luís Rodríguez Zapatero durante el curso político 2006 – 2007*, Madrid: Universidad Complutense de Madrid; de <http://eprints.ucm.es/8838/2/T30822.pdf> (21/05/2014).

Knapp, Mark L. (1982) *La comunicación no verbal. Cuerpo y entorno*; Barcelona: Paidós

Morris, D. (1982) *El deporte rey*; Barcelona: Editorial Argos Vergara;

Pont, T. (2008) *La comunicación no verbal*; Barcelona: Editorial UOC

Rebel, G. (2000) *El lenguaje corporal. Lo que expresan las actitudes, las posturas, los gestos y su interpretación*; Madrid: EDAF

Rodríguez Escanciano, Imelda & Hernández Herrate, Maria (2010) Análisis de la comunicación no verbal de José Luís Rodríguez Zapatero. *Revista Latina de Comunicación Social*, 65, 436 – 450, de http://www.revistalatinacs.org/10/art3/911_Cervantes/RLCS_art911.pdf (11/05/2014).

Soriano, Jaume (2007) *L'ofici de comunicòleg: mètodes per a investigar la comunicació*; Vic: Eumo

Tomasello, M. (ed. Castellà 2013) *Los orígenes de la comunicación humana*; Madrid: Katz Editores (versió original anglès 2009)

Vázquez, J.M. i López Ribas, P. (1962) *La investigación social*; Madrid: O.P.E.

5. ANNEXOS

5.1. ANNEX 1: Taules de registre de les categories

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANOS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	3	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0
7	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	4	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	4	4	0	0	0	0	0	1	1	0	0
19	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0
22	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	1	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
29	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
32	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0
34	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	2	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0
36	0	0	2	2	1	2	0	1	0	0	0	0	0
37	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
38	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
41	0	0	4	4	0	1	0	0	1	0	0	0	0
42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
43	1	0	3	3	1	1	0	1	0	0	0	0	0
44	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	1	1	0	4	0	2	0	0	0	0	0

TAULA 1. Taula de categories corresponent a la primera meitat del partit: Galatasaray

1 – 6 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANES	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYS PREU	SORPRESA
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	4	3	0	1	0	2	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
10	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
12	0	1	3	6	0	3	0	2	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	1	0	0	1	0	2	0	0	1	0	0
15	0	0	2	2	1	0	0	0	0	1	1	0	0
16	0	0	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0
19	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
21	1	0	2	2	1	1	1	0	0	0	1	0	0
22	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	3	3	0	2	0	2	0	0	0	0	0
25	0	0	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0
26	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0
37	0	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
39	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	1	0	3	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 2. Taula de categories corresponent a la segona meitat del partit: Galatasaray
1 – 6 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANES	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYS PREU	SORPRESA
0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0
3	0	0	2	1	0	2	0	1	0	1	0	0	0
4	0	0	1	1	1	2	0	0	1	0	0	0	0
5	0	0	3	3	0	1	0	1	0	0	0	0	0
6	0	0	3	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0
7	0	1	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
9	1	0	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0
10	1	0	4	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
12	0	1	3	1	2	0	0	0	1	1	0	0	0
13	1	0	2	2	0	2	0	1	0	0	1	0	0
14	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	1	1	1	2	0	1	0	0	0	0	0
17	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
19	2	0	0	0	1	4	0	0	0	1	0	0	0
20	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
22	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	1	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0
25	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
26	1	0	3	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
27	1	0	1	1	1	3	0	0	2	1	0	0	0
28	0	1	3	2	0	1	0	0	1	1	0	0	0
29	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	3	2	1	3	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	3	3	0	1	0	1	0	0	0	0	0
34	0	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	1	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0
37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
40	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	5	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 3. Taula de categories corresponent a la primera meitat del partit:
Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRÀÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYS PREU	SORPRESA
0	0	0	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
5	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	1	1	1	4	0	1	0	0	0	0	0
7	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
10	1	0	2	2	0	4	0	1	0	0	0	0	0
11	1	0	3	3	1	2	0	1	0	0	0	0	0
12	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
15	1	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
18	1	0	1	0	1	2	0	1	1	0	0	0	0
19	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	2	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
24	1	0	2	2	1	1	0	0	0	1	0	0	0
25	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
29	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	1	11	1	1	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
37	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
40	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	3	3	0	2	0	1	0	1	0	0	0
44	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	2	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0

TAULA 4. Taula de categories corresponent a la segona meitat del partit: Reial Madrid
4 – 0 FC Copenhagen

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYS PREU	SORPRESA
0	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	2	3	1	2	0	1	0	0	0	0	0
3	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	5	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0
5	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	2	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
8	0	0	2	2	0	3	0	0	0	1	0	0	0
9	1	0	2	2	0	2	0	0	1	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
11	0	0	3	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
19	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
20	1	0	4	4	0	3	0	2	0	0	0	0	0
21	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	5	5	1	0	0	1	0	0	0	0	0
29	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
36	1	0	4	4	0	2	0	0	0	1	0	0	0
37	0	0	4	3	1	2	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	2	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0
41	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 5. Taula de categories corresponent a la primera meitat del partit: Reial Madrid

2 – 1 Juventus

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANES	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYS PREU	SORPRESA
0	1	0	1	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0
1	0	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
3	0	1	0	1	0	2	0	0	1	1	0	0	0
4	0	1	2	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
5	0	0	1	0	0	4	0	1	0	0	0	0	0
6	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
7	1	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	3	2	1	1	0	0	0	1	0	0	0
9	1	0	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	2	3	1	3	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	3	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	2	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	1	0	3	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
15	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	1	1	3	3	0	0	0	0	0	0	0
18	1	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
20	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	1	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	2	2	1	1	0	1	0	1	0	0	0
32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	1	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0
36	1	0	2	2	6	7	0	0	0	0	0	0	0
37	1	0	3	4	1	1	0	1	0	1	0	0	0
38	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	1	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0
41	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
42	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	3	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
45	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	4	4	3	4	0	1	0	0	0	0	0

TAULA 6. Taula de categories corresponent a la segona meitat del partit: Reial Madrid
2 – 1 Juventus

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0
3	1	0	1	1	3	5	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
5	1	0	4	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	1	0	4	6	0	0	0	0	0	0	0
7	0	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
8	1	0	1	1	1	4	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	1	0	3	4	0	0	0	0	0	0	0
11	1	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	1	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	1	1	2	4	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0
17	1	1	1	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	1	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	2	2	3	4	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
22	1	0	0	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0
23	0	0	2	1	3	7	0	1	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
26	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
29	1	1	2	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	1	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0
31	1	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	2	2	1	3	0	0	0	0	0	0	0
34	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	2	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0
36	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0
37	1	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
39	0	1	2	1	1	4	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	1	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0
43	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
44	1	0	2	2	0	3	0	1	0	0	0	0	0
45	0	0	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Afegit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 7. Taula de categories corresponent a la primera meitat del partit: Juventus 2 –
2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0	0	0	2	1	1	2	0	0	0	1	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
4	0	1	3	2	0	2	0	1	0	1	0	0	0
5	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
6	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	4	3	0	1	1	0	0	0	0	0	0
8	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	3	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0
12	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	3	3	0	0	1	0	0	0	0	0	1
16	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
17	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
22	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	2	2	2	1	0	1	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
27	1	0	1	1	0	2	0	0	0	0	1	0	0
28	0	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
29	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
30	0	1	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
31	1	0	1	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
35	1	0	2	2	0	1	0	0	0	0	1	0	0
36	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
37	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
41	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
42	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	2	3	1	1	0	1	0	0	0	0	0
44	0	0	3	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
45	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aferit	0	0	3	3	0	4	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 8. Taula de categories corresponent a la segona meitat del partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0
2	1	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	1	0	2	4	0	0	0	0	0	0	0
4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	2	1	2	4	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	1	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0
7	0	1	0	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	1	1	0	2	0	0	1	0	0	0	0
10	0	0	0	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	3	5	0	0	0	0	0	0	0
12	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	2	0	1	5	0	1	0	0	0	0	0
15	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
19	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	2	1	2	3	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	2	2	2	1	0	1	0	0	0	0	0
25	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	3	2	1	3	0	1	0	0	0	0	0
29	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	2	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
32	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	2	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	1	0	4	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0
38	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	3	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	0	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0
43	0	0	2	1	1	5	0	1	0	0	0	0	0
44	0	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Afectat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

TAULA 9. Taula de categories corresponent a la primera meitat del partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

MINUTS	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MANS	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MIENYSPREU	SORPRESA
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	1	0	1	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0
2	1	0	3	3	1	2	0	1	0	0	0	0	0
3	0	0	4	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0
4	1	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1
5	0	0	1	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0
6	0	0	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	3	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	2	1	0	5	0	1	0	0	0	0	0
11	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
12	0	1	2	2	1	4	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0
15	1	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	1	0	4	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
27	1	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
29	0	1	2	2	1	4	0	1	0	0	0	0	0
30	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
37	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
38	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0
41	0	0	2	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0
42	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
43	1	0	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0
44	0	0	1	2	1	1	0	1	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afegit	0	0	0	0	2	3	0	1	0	0	0	0	0

TAULA 10. Taula de categories corresponent a la segona meitat del partit: FC
Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MAN'S	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0' - 45'	4	1	51	44	4	32	1	9	5	4	2	1	1
45' - 90'	2	1	51	46	8	40	3	11	2	2	3	0	0
0' - 90'	6	2	102	90	12	72	4	20	7	6	5	1	1

TAULA 11. Taula amb la suma del total de categories a cadascuna de les dues meitats del partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MAN'S	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0' - 45'	8	3	70	53	26	62	1	8	6	6	1	0	0
45' - 90'	8	1	49	39	25	48	1	8	2	2	0	0	0
0' - 90'	16	4	119	92	51	110	2	16	8	8	1	0	0

TAULA 12. Taula amb la suma del total de categories a cadascuna de les dues meitats del partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

Font: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MAN'S	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0' - 45'	7	1	71	63	16	45	1	6	1	4	1	0	1
45' - 90'	11	6	62	46	39	68	0	8	2	4	0	0	0
0' - 90'	18	7	133	109	55	113	1	14	3	8	1	0	1

TAULA 13. Taula amb la suma del total de categories a cadascuna de les dues meitats del partit: Reial Madrid 2 – 1 Juventus

Font: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MAN'S	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0' - 45'	15	5	42	24	48	125	0	2	0	2	0	0	0
45' - 90'	11	8	50	39	23	49	2	5	1	2	2	0	1
0' - 90'	26	13	92	63	71	174	2	7	1	4	2	0	1

TAULA 14. Taula amb la suma del total de categories a cadascuna de les dues meitats del partit: Juventus 2 – 2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

TOTAL MIN.	E. SUP.	E. INF.	BRAÇOS	MAN'S	CAMES	CAP	ALEGRIA	TRISTESA	POR	ENUIG	FASTIG	MENYSPREU	SORPRESA
0' - 45'	6	2	48	29	42	86	0	5	1	1	0	0	0
45' - 90'	10	2	49	27	23	67	1	9	0	1	0	0	1
0' - 90'	16	4	97	56	65	153	1	14	1	2	0	0	1

TAULA 15. Taula amb la suma del total de categories a cadascuna de les dues meitats del partit: FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

Font: Elaboració pròpia

5.2. ANNEX 2: Desenvolupament, minut a minut, dels moviments duts a terme pel jugador a cada partit

5.2.1. Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid

1a part

Min. 0.

- Calma amb els braços estirats i les mans obertes.
- Gira el cap molt ràpidament en direcció a un dels seus rivals.

Min. 1.

- Moviment de braç en el moment de fer l'arrencada cap a la pilota. El deixa caure.
- Demana calma amb els braços estirats i les mans obertes. Fa un moviment cap amunt i cap avall suaument.
- Es queda parat amb els braços en gerra i el cos molt rígid. (Inferioritat)

Min. 2.

- Assenyala cap a un dels seus companys amb braç i dit estirats.
- Gira el cap de forma molt ràpida.

Min. 3.

- Fa amb el braç cap enrere per donar una indicació a un dels seus companys.
- Després de rebre una falta pega un cop al terra i mostra expressió d'enuig. es gira cap a l'àrbitre des del terra (menyspreu).
- Sorpresa amb la decisió del col·legiat.

Min. 4.

- Falla una ocasió i mostra una expressió facial molt rígida (fàstic)

Min. 5.

- Demana la pilota a un company amb els dos braços i mans.
- Superioritat en el moment de demanar la pilota quan es mostra molt relaxat i amb el cos per sobre del rival.
- Superioritat en rebre la pilota i encarar jugador de l'equip contrari.

Min. 6.

- Tira el cap enrere després d'una carrera en la qual no arriba a la pilota. Es lamenta per no haver-ho aconseguit (enuig i tristesa a la vegada)

Min. 7.

- Gira el cap en direcció als rivals.
- Aixeca el braç i el dit per demanar la pilota.

Min. 8.

- Gira el cap mirant els jugadors de l'altre equip.
- Aixeca el braç i el dit per demanar la pilota.
- Demana calma amb els braços estirats i les mans obertes.
- Torna a girar el cap en direcció als rivals.

Min. 9.

- Es rasca el nas.

Min. 10.

Min. 11.

- Es posa bé la roba mentre el joc està parat.

Min. 12.

- Assenyala un dels seus companys amb el braç estirat i el dit cap a ell.
- Gira el cap en direcció als rivals.

Min. 13.

- Gira el cap en direcció als jugadors de l'equip contrari.

Min. 14.

- Dóna indicacions als seus companys amb braços i mans mentre el joc està aturat.

Min. 15.

Min. 16.

- L'equip contrari treu una falta i es col·loca dintre de la barrera. Mira amb tensió i el cos rígid com es col·loquen tots els companys (por).
- Gira el cap mentre està a la barrera mirant companys i rivals.

Min. 17.

- Assenyala el seu peu perquè li passin.
- Gira el cap en direcció a la porteria i jugadors de l'equip contrari.
- Aixeca el braç.
- S'assenyala els peus.
- Mou molt els braços en cercles en veure que té espai per fer una arrencada.

Min. 18.

- Després de rebre una falta assenyala el jugador que li ha fet mentre mira en direcció a l'àrbitre. Copeja contra el terra amb les mans (enuig)
- Aixeca el braç i mà en direcció al col·legiat.
- Aixeca la mà.
- Dóna indicacions a un company.

Min. 19.

- Aixeca el braç amunt i avall demanant la pilota.
- Gira el cap quan es mouen els rivals.

Min. 20.

- Es rasca el cap. (2 vegades)
- Es col·loca bé els pantalons i samarreta mentre està el joc aturat.
- Es rasca.

Min. 21.

- Expressió facial rígida mentre està enfront de l'àrbitre (tensió)
- Es posa les mans a la cara.

Min. 22.

- Demana calma amb els braços estirats i mans obertes.
- Gira el cap en direcció a la posició dels seus companys.
- Es rasca.

Min. 23.

Min. 24.

Min. 25.

- Dóna indicacions amb braços i mans als companys en referència a una jugada.
- Demana calma amb braços estirats i mans obertes.

Min. 26.

- Superioritat envers un rival a la lluita per una pilota
- Obre molt els braços en el moment que salta.
- Gira el cap a un costat.

Min. 27.

- S'assenyala els peus.
- Diu que sí amb el cap.
- Demana calma amb braços estirats i mans obertes.
- Flexiona les cames i fa uns petits salts abans de rebre la pilota.

Min. 28.

- Diu que sí amb el cap.
- Es rasca.

Min. 29.

- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Deixa caure el braç quan rep la pilota.
- Gira el cap en direcció a rivals i també companys.

Min. 30.

Min. 31.

- Plantat al camp amb els braços en gerra i cames lleugerament flexionades.
- Deixa caure els braços cap a les seves cames.
- Tira el cap enrere després de perdre una pilota.
- Torna a quedar-se amb les cames flexionades i els braços en gerra.

Min. 32.

- Gira el cap en direcció a la banqueta.
- Aixeca el braç.

Min. 33.

- GOL D'ISCO. S'abraça al company que ha marcat, l'agafa per l'esquena i somriu. Es dona la mà amb la resta de companys.
- Es rasca el genoll.
- Aixeca la mà.

Min. 34.

- Deixa caure el braç cap a les seves cames.
- En rebre una falta es queda estès al terra i assenyala el terra en direcció al col·legiat de partit.
- Dret amb els braços en gerra i cames semi flexionades.

Min. 35.

- Abans de sacar una falta la seva expressió és rígida (tensió). Mira al terra, a la pilota i respira fons.
- Aixeca els braços al saltar.
- Assenyala a un company amb els braços.
- Gira el cap quan es mouen els seus rivals.

Min. 36.

- Mou el cap i braços al saltar.
- Tira el cap enrere lamentant-se quan li prenen la pilota.
- Aixeca una cama.
- Gira el cap en direcció als seus companys i dona indicacions amb braços i mans.

Min. 37.

- Aixeca els braços després de rebre una empenta (enuig)

Min. 38.

- Aixeca els braços en saltar.
- Tira el cap enrere al fallar una passada.

Min. 39.

- Braços en gerra i cames semi flexionades (2 vegades)
- Petits saltats en el moment de rebre la pilota, abans de l'arrencada.

Min. 40.

- Tira el cap enrere quan li prenen la pilota a un company.

Min. 41.

- Dóna indicacions de col·locació amb el braç als companys.
- Gira el cap en direcció a rivals i companys d'equip.
- Aixeca la mà.
- Assenyala el terra.
- Després de perdre una pilota dóna indicacions a un dels seus companys d'equip (tensió)

Min. 42.

- Braços en gerra i cames semi flexionades.

Min. 43.

- Assenyala a un company.
- Petits saltats en el moment de rebre la pilota.
- Gira el cap en direcció al camp contrari.
- S'assenyala els peus.
- Superioritat en la lluita per la pilota amb un rival.
- Aixeca el braç.
- Tira el cap enrere al perdre la pilota.

Min. 44.

- Braços en gerra i cames semi flexionades.
- Es rasca el nas.
- Gira el cap en direcció als companys d'equip.

Min. 45.

- Es rasca l'orella.

Afegit (4 minuts)

- Es rasca el cap.
- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Cau en intentar xutar i mira al terra lamentant-se. Pega un cop a la gespa amb les mans.
- Tira el cap enrere quan no li passa un company.
- S'arregla la màniga de la samarreta.
- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Es rasca el nas.

2a part

Min. 0.

- Gira el cap en direcció a la pilota.

Min. 1.

- S'assenyala a ell mateix amb la mà.
- Assenyala a un company amb braç i dit.
- El porter li pren la pilota i tira el cap enrere acompanyat pels braços.
- Aixeca lleugerament el cap i el braç quan està sol.

Min. 2.

Min. 3.

- Gira el cap ràpidament en direcció a la pilota i companys. (tensió)

Min. 4.

Min. 5.

- Es rasca.
- Aixeca el braç cap a un company per indicar-li on s'ha de col·locar.
- Gira el cap en direcció als rivals.
- Assenyala un company d'equip que està sol.
- Gira el cap.

Min. 6.

Min. 7.

- Gira el cap a banda i banda mirant què fan els rivals.

Min. 8.

- Acotxa el cap.
- Es rasca la cama.
- Gira el cap en direcció als seus companys.
- Mentre corre aixeca el braç en direcció a un dels seus companys perquè vagi cap a ell.

Min. 9.

- GOL DE BENZEMA. Obre molt els braços i corre en direcció al company que ha aconseguit el gol. S'abracen, piquen de mans i li toca el cap. Les faccions de la seva cara són rígides (tensió)
- Gira el cap en direcció a un rival.

Min. 10.

- Gira el cap per veure els rivals.
- Aixeca el braç cap a un company.
- Petits saltats en el moment previ a rebre la pilota.
- Gira el cap.

Min. 11.

- Gira el cap ràpidament quan es mouen la resta de jugadors.
- Gira els braços cap endavant en el moment de parar de córrer.

Min. 12.

- Gira el cap en direcció al rival quan aquest rep la pilota.
- Inferioritat en l'u contra u.
- Dóna indicacions amb la mà quan rep la pilota.
- Tira cap enrere i deixa caure els braços en fallar una passada.
- Aixeca el braç amb el dit estirat.
- Falla un xut i mira al terra amb l'expressió dels ulls i celles caigudes (tristesa)
- Aixeca el braç
- Es pega un cop al quàdriceps amb el braç després de fallar un xut.

Min. 13.

Min. 14.

- Mira al terra i deixa caure els braços en fallar una ocasió.
- Es mossega la llengua.
- Estreny les dents.
- Escopinya
- Camina mirant al terra.

Min. 15.

- Llença el braç a l'aire mentre camina mirant al terra (ràbia)
- Aixeca braços i mans en caure al terra.
- Es posa les mans als malucs mentre està agenollat mirant cap al terra amb les faccions facials rígides (tensió)

Min. 16.

- Acotxa el cap.
- Gira el cap en direcció als companys.
- Assenyala un rival.
- Gira el cap molt ràpidament.
- Es rasca.

Min. 17.

- S'assenyala els peus.
- Gira el cap en direcció als companys.
- S'assenyala el peu.

Min. 18.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Somriu mostrant totes les dents (alegria) i s'abraça amb la resta de companys. Assenyala a qui li ha fet la passada del gol.
- Pica de mans amb el company que acaba d'entrar al terreny de joc.

Min. 19.

- Aixeca el braç amunt i avall demanant calma.

Min. 20.

- Obre els braços al saltar.
- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Aixeca la mà mirant l'àrbitre.
- Aixeca el braç en direcció a un company.

Min. 21.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Corre amb els braços aixecats. Aixeca el puny tancat indicant victòria. Somriu i salta assenyalant-se el número que porta a l'esquena.
- Gira el cap.

Min. 22.

- Es rasca el coll.
- Tira el cap enrere i tanca el puny en fallar una ocasió.
- Assenyala un company.

Min. 23.

- Es rasca el nas.
- Gira el cap en direcció al camp contrari.

Min. 24.

- Gira el cap ràpidament a banda i banda.
- Es posa les mans al cap en fallar una ocasió.
- S'assenyala a ell mateix.
- Es pega un cop amb les mans al quàdriceps després de fallar una passada.
- Es rasca l'orella.

Min. 25.

- Assenyala un company.
- Gira el cap en direcció a un company quan aquest va a rebre la pilota. (tensió)
- Aixeca el braç.

Min. 26.

- Obre molt braços i mans.
- Petits salts abans de rebre la pilota.

Min. 27.

- Salta amb els braços oberts.
- Petits salts abans de rebre la pilota.

Min. 28.

- S'assenyala l'ull mirant un company.

Min. 29.

- Petits saltats.
- Aixeca la mà.

Min. 30.

- Aixeca la mà (2 vegades)
- Gira el cap abans d'arrencar a córrer.

Min. 31.

- Deixa caure el braç cap al seu peu.
- Gira el cap ràpidament.

Min. 32.

Min. 33.

- Aixeca la mà.
- Gira el cap abans d'arrencar a córrer.
- Es rasca el nas.

Min. 34.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç cap a un company per disculpar-se.

Min. 35.

- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Assenyala a un company.
- Gira el cap.

Min. 36.

- GOL DE BENZEMA. Va a abraçar-se amb el company que ha marcat. Somriu i assenyala la resta de companys. S'abracen tots.
- Gira el cap.
- Es rasca la cara.
- Torna a girar el cap.
- Petits salts.

Min. 37.

- Gira el cap en direcció al company que té al darrere.
- Assenyala a un company.
- Aixeca la mà amb el dit polze amunt (senyal d'acord) cap a un company.

Min. 38.

- S'arregla el pantaló.
- Tira el cap enrere en perdre la pilota.

Min. 39.

- GOL D'UMUT BULUT.
- Gira el cap.
- Petits salts amb el braç estirat en direcció a la pilota.
- Es rasca.

Min. 40.

- Aixeca el braç i el dit.

Min. 41.

Min. 42.

- Gira el cap en direcció al company que li ha fet la passada.
- Aixeca la mà.

Min. 43.

- Mira al terra.

Min. 44.

Min. 45.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Corre amb els braços molt oberts. Es posa el dit polze a la boca i després somriu. Es pica de mans amb el company que ha fet la passada i s'abracen tots.
- Superioritat en l'u contra u amb el rival a la jugada del gol.

Afegit (3 minuts)

- Gira el cap en direcció als companys.

5.2.2. Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen

1a part

Min. 0.

- Gira el cap mirant els seus companys.
- Assenyala un company amb el braç.
- Gira el cap ràpidament.
- Salta amb els braços oberts.

Min 1.

Min. 2.

- Petits salts.
- Obre els braços i flexiona les cames.
- Gira ràpidament el cap. (2 vegades)

Min. 3.

- Assenyala cap a un company.
- Expressió tensa a les celles.
- Obre els braços.
- Camina mirant al cel.
- Acotxa el cap i bufa.

Min. 4.

- Corre girant el cap.
- Petits salts.
- Assenyala a un company.

- Gira el cap i es gira ell mateix també.

Min. 5.

- Aixeca la mà.
- Tira el cap enrere.
- Llença els braços
- Demana calma.

Min. 6.

- Gira el cap.
- Assenyala un company.
- Obre els braços al saltar.
- Mira el rival.
- Assenyala el terra.
- Gira el cap.

Min. 7.

- Inferioritat a l'u contra u.
- Gira el cap.
- Assenyala un company donant indicacions.
- Es rasca el pel.
- Gira el cap en direcció al company que efectua la sacada.
- Aixeca el braç.
- Es rasca el pel.

Min. 8.

- Aixeca la mà.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Aixeca la mà i braç.

Min. 9.

- Petits salts.
- Gira el cap enrere.
- S'assenyala els peus
- Petits salts.

Min. 10.

- Aixeca el braç (3 vegades)
- Petits salts.
- Obre els braços.
- Gira el cap en direcció a la pilota.
- Superioritat.

Min. 11.

- Tira el cap enrere.
- Gira el cap.
- Es rasca.

Min. 12.

- Petit salt.
- Assenyala un company.
- Petits salts.
- Obre els braços per saltar.
- Estira el braç i posa la cara rígida (tensió)

Min. 13.

- Superioritat.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç (2 vegades)
- Tira el cap enrere en fallar un company.

Min. 14.

- Es rasca la cara.
- Acotxa el cap.
- Es mira la sabata.
- S'assenyala ell mateix.
- Obre els braços al saltar.

Min. 15.

- Petits salts.

Min. 16.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Tira el cap i cos enrere en fallar una passada.
- Aixeca mans i braços per donar indicacions.

Min. 17.

- Petits salts.
- Gira el cap
- S'assenyala els peus.

Min. 18.

- Gira el cap mentre corre.

Min. 19.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Superioritat (2 vegades)
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 20.

- Aixeca la mà.

Min. 21.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Salta per celebrar-ho amb mans i braços oberts a l'aire. Fa un ball. Somriu i corre amb braços oberts fins abraçar-se amb els companys. Assenyala l'afició.
- Comença a córrer amb els braços cap endavant.
- Es rasca la cara.

Min. 22.

- Obre els braços al saltar.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.
- Mira al terra.

Min. 23.

- Gira el cap en direcció als rivals.
- Assenyala a un company.

Min. 24.

- Obre molt els braços.
- Tira el cos i cap enrere després d'un error.
- Petits salts.
- Gira suaument el cap.

Min. 25.

- Cau al terra i aixeca els braços mirant l'àrbitre.
- Es rasca el colze.

Min. 26.

- Superioritat.
- Gira el cap en direcció al córner.
- Indicacions cap als companys amb braços i mans (3 vegades)

Min. 27.

- Gira el cap.
- Superioritat.
- Xuta la pilota i l'envia a la grada (ràbia)
- Expressió facial rígida.
- Diu que no amb el cap.
- Gira el cap.
- Es col·loca els mitjons.

Min. 28.

- Obre els braços en direcció a l'àrbitre.
- Gira al cap mirant al seu voltant.
- Aixeca el braç i es pega un cop a la cama.
- Indicacions a l'àrbitre (tensió)
- Es dirigeix al col·legiat.

Min. 29.

- Gira el cap.
- Superioritat.
- Aixeca la mà i el braç en direcció a l'àrbitre.
- S'arregla els mitjons.

Min. 30.

- S'assenyala a ell mateix.
- Gira el cap mentre corre.
- Petits salts.
- Deixa caure el braç.
- Assenyala un company desmarcat.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Es rasca el nas.

Min. 31.

- Braços a la cintura.
- Gira el cap per mirar al seu voltant.

Min. 32.

- Gira el cap a banda i banda.
- Assenyala un company.

Min. 33.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç i la mà.
- Assenyala en direcció a la pilota.
- Tira el braç a l'aire en fallar una passada.

Min. 34.

- Gira el cap i aixeca el braç (2 vegades)
- Es rasca l'orella.

Min 35.

- Gira el cap.

- Petits salts.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- S'assenyala els peus.

Min. 36.

- Aixeca el braç.
- Es pica les mans i tira el cap enrere després d'un error.

Min. 37.

Min. 38.

- Gira el cap a banda i banda.
- Petits salts.

Min. 39.

- Gest d'acord a un company aixecant el dit polze.
- Obre els braços cap a un company.

Min. 40.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Assenyala cap a la banda.

Min. 41.

- S'assenyala a ell mateix.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 42.

- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)

Min. 43.

- Gira el cap.
- Deixa caure el braç mentre corre.
- Es rasca.

- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 44.

- Gira el cap.
- Gira els braços cap endavant quan para de córrer.
- Assenyala el rival que té la pilota.
- Assenyala l'àrbitre.
- Assenyala la gespa.
- Es rasca.
- Mira el rival i llença el braç cap a ell.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 45.

- Gira el cap.
- Assenyala cap endavant.

2a part

Min. 0.

- Gira el cap per mirar els rivals (2 vegades)
- Aixeca els braços.
- Petits salts.
- Assenyala un company.

Min. 1.

- S'assenyala els peus.
- Mira al terra.
- Petits salts.

Min. 2.

- Deixa caure el braç en direcció on arrenca a córrer.
- Mira la pilota i els companys.

Min. 3.

- Gira el cap.

- Assenyala un rival desmarcat.

Min. 4.

- Gira el cap mentre corre.
- Assenyala una zona del camp buida.
- Tira els braços a l'aire després d'un error.

Min. 5.

- Mira la pilota i companys.
- Petits salts.
- Aixeca el braç.

Min. 6.

- Petits salts.
- Es tira al terra.
- Gira el cap en direcció a l'àrbitre.
- Tira el cap enrere quan el col·legiat no assenyala falta.
- Diu que no amb el cap.
- Mira el porter rival.

Min. 7.

- Obre els braços per saltar.

Min. 8.

- Inferioritat.
- Gira el cap (2 vegades)
- Deixa caure el braç al començar a córrer.

Min. 9.

- Gira el cap.
- Petits salts assenyalant-se els peus.
- Es rasca.

Min. 10.

- Gira el cap en direcció als rivals.
- Demana calma amb braços i mans oberts.

- Tira el cap enrere després de perdre la pilota.
- Acotxa el cap.
- Es recolza als seus genolls.
- Superioritat.
- Gira el cap.

Min. 11.

- Aixeca el braç.
- Aixeca la mà.
- Gira el cap.
- Assenyala.
- Petits salts.
- Assenyala un company.
- Superioritat.
- Mira al terra després d'un error.

Min. 12.

- Es rasca.
- Petits salts.
- Assenyala un company desmarcat.

Min. 13.

- Es pica de mans.

Min. 14.

- Petits salts abans de rebre la pilota.

Min. 15.

- Petits salts.
- S'assenyala les cames.
- Superioritat.
- Diu que sí amb el cap.
- Es rasca.

Min. 16.

- Aixeca el braç.

- Mira al seu voltant.
- Petits salts.
- Aixeca el braç.
- Acotxa el cap.

Min. 17.

- Petits salts.
- Aixeca la mà.
- Es rasca.

Min. 18.

- Tira el cap enrere instants abans de sacar una falta.
- Mira la pilota i després al cel. Respira fons. (tensió)
- Es neteja les mans a la samarreta.
- Dona una puntada al terra amb el peu abans de sacar la falta.
- Es mossega la llengua.
- Superioritat.
- Braços a la cintura.

Min. 19.

- Aixeca la mà.
- Petits salts.
- Superioritat.

Min. 20.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Corre amb els braços oberts. Abraça els seus companys i somriu. Aixeca el puny i es pica de mans amb el company que li ha fet la passada. Diu que sí amb el cap.

Min. 21.

- Acotxa el cap.
- Es rasca.

Min. 22.

- Petits salts amb els braços oberts.

Min. 23.

- Obre els braços al saltar.
- Es rasca.
- Gira el cap.

Min. 24.

- Petits salts.
- Assenyala.
- Superioritat.
- Es recolza sobre els seus genolls.
- Mira al terra.

Min. 25.

- Petits salts.

Min. 26.

- GOL DE DI MARIA.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Es rasca.

Min. 27.

- Gira el cap.
- Es rasca el nas.

Min. 28.

- Petits salts.

Min. 29.

- Obre els braços al saltar.

Min. 30.

- Petits salts.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- Es rasca.

Min. 31.

- Assenyala un company.
- Gira el cap.

Min. 32.

- Petits salts.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.

Min. 33.

- Petits salts.
- Assenyala amb la mà un company desmarcat.
- Aixeca la mà.

Min. 34.

- Petits salts.
- Obre els braços després d'un error.

Min. 35.

Min. 36.

- Gira el cap.
- Aixeca la mà.
- Estreny les dents.
- Es toca la panxa.

Min. 37.

- Gira el cap a banda i banda.

Min. 38.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Assenyala un company desmarcat.

Min. 39.

- Gira el cap.
- Braços als malucs.

- Acotxa el cap i s'arregla els mitjons.

Min. 40.

- Petits salts.
- Superioritat.
- Gira el cap.
- S'assenyala els peus.

Min. 41.

Min. 42.

- Es rasca la cara.
- Gira el cap.

Min. 43.

- Tira el cap enrere en no arribar a una passada.
- Aplaudeix un company.
- Es recolza als seus genolls.
- Mira els companys.
- Braços en gerra.
- Superioritat.

Min. 44.

- Petits salts.
- Mira el cel.
- Gira el cap.
- Es rasca.

Min. 45.

- GOL DE DI MARIA.

Afegit (3 minuts)

- Deixa caure el braç en començar a córrer.
- Tira el cap enrere quan li prenen la pilota.
- Aixeca el braç cap a un company.
- Gira el cap mirant al seu voltant.

5.2.3. Reial Madrid 2 – 1 Juventus

1a part

Min. 0.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca la mà.
- Gira el cap en direcció als seus companys.

Min. 1.

- Gira el cap en direcció als rivals.

Min. 2.

- Aixeca la mà.
- Petits salts.
- Tira el cap enrere i s'hi posa les mans.
- Gira el cap mentre camina.
- Assenyala un company.

Min. 3.

- Superioritat.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Assenyala un company desmarcat.

Min. 4.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Marxa corrent amb el puny a l'aire. S'assenyala el pit i després al terra. Assenyala el company que li ha passat la pilota i s'abracen tots. A la repetició també se'l veu corrent amb els braços oberts.
- Aixeca el puny.
- Gira el cap.

Min. 5.

- Gira el cap en direcció als rivals.
- Petits salts.

- Obre els braços al saltar.

Min. 6.

- Petits salts.

Min. 7.

- Es queda agenollat aixecant els braços després de caure al terra.
- Mira a banda i banda.
- Aixeca el braç.

Min. 8.

- Gira el cap ràpidament.
- Mira un company i aixeca el braç.
- Mou la mà.
- Aixeca braços i mans després de rebre una falta.
- Mira l'àrbitre amb expressió seria, faccions rígides (tensió)

Min. 9.

- Mira la pilota amb els braços en gerra.
- Es rasca el nas.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç (2 vegades)
- Superioritat.

Min. 10.

- Gira el cap.

Min. 11.

- Superioritat.
- Obre els braços i les mans (2 vegades)
- Es pega cop amb les mans als quàdriceps.
- Tira el cap enrere (ràbia)

Min. 12.

- Assenyala cap enrere.

Min. 13.

- Gira el cap.
- Assenyala un company.
- Aixeca la mà.

Min. 14.

- Gira el cap.

Min. 15.

- Gira el cap.
- Obre els braços per saltar.

Min. 16.

- Obre els braços per saltar.
- Demana calma amb braços estirats i mans obertes.

Min. 17.

- Assenyala una zona del camp buida.
- Petits salts.

Min. 18.

- Aixeca les bans mirant l'àrbitre. (enuig)

Min. 19.

- Obre els braços cap a l'àrbitre i es dirigeix cap a ell (sorpresa)

Min. 20.

- Aixeca el braç (2 vegades)
- Deixa caure el braç en començar a córrer.
- No arriba a una passada i encongeix les espatlles.
- Acotxa el cap.
- Superioritat.
- Tira la mà a l'aire.

Min. 21.

- S'agafa les mans.

- GOL DE FERNANDO LLORENTE.

Min. 22.

- Mà al maluc mentre gira el cap.

Min. 23.

- Aixeca el braç.

Min. 24.

Min. 25.

- Superioritat.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.

Min. 26.

- Superioritat.
- Es toca la samarreta mentre mira al terra.

Min. 27.

- Preparat per llençar un penal, braços en gerra i cames lleugerament obertes.
Mira la pilota fixament.
- Inferioritat respecte el porter.

Min. 28.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Corre amb els braços oberts cap als seus companys. Aixeca el puny i assenyala a la grada. Torna a aixecar els punys. Es mossega la llengua i assenyala el camp
- Petits salts.

Min. 29.

- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 30.

- S'assenyala a ell mateix.
- Petits salts.
- Dóna indicacions a un company amb moviments de braços i mans.

- Gira el cap molt ràpidament.

Min. 31.

- Gira el cap.
- Assenyala un rival desmarcat.

Min. 32.

- Gira el cap.
- Obre els braços per saltar.
- Es pega cop amb els braços a les cames quan li prenen la pilota (enuig)
- Assenyala.

Min. 33.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Demana calma amb braços estirats i mans obertes.
- Gira el cap.

Min. 34.

- Dóna indicacions a un company.
- Petits salts.
- Assenyala.

Min. 35.

- Demana calma
- Gira el cap.
- S'assenyala a ell mateix.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.

Min. 36.

- Acotxa el cap.
- Mira a banda i banda.
- S'arregla el pantaló.
- Superioritat.
- S'assenyala a ell mateix mirant a l'àrbitre.
- Es queda amb els braços en gerra i cames obertes (enuig)

- Assenyala un rival.

Min. 37.

- Obre els braços i els deixa caure sobre les cames.
- Dóna indicacions a un company.
- Petits salts.
- Es toca les mans.
- Dóna indicacions amb les mans a un company.
- Mira al terra.
- Gira el cap a banda i banda.

Min. 38.

- Petits salts.
- Aixeca el braç
- Dóna indicacions als companys.

Min. 39.

- Gira el cap.
- Obre els braços al saltar.
- Aixeca els braços.
- Mira al terra.

Min. 40.

- Assenyala una zona de camp.
- Aixeca la mà a un company.
- Mira al terra.

Min. 41.

- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 42.

- Beu aigua.

Min. 43.

- Gira el cap.

- Petits salts.
- Dóna indicacions a un company.

Min. 44.

- Assenyala un company que ha caigut al terra.
- Gira el cap.

Min. 45.

- Petits salts.
- Assenyala els seus propis peus.
- Dóna indicacions.

Afegit (2 minuts)

- Assenyala un company.
- Gira el cap.

2a part

Min. 0.

- Petits salts.
- Superioritat.
- Gira el cap.
- Assenyala l'àrea de porteria rival.
- Mira al terra.
- Mira la resta de jugadors.

Min. 1.

- Inferioritat (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap a banda i banda.
- Obre els braços per saltar.

Min. 2.

- Mou els braços avant i enrere en començar a córrer.
- Petits salts al frenar la carrera.
- Cau al terra i es posa les mans a la cara.
- Cap acotxat entre les cames.

Min. 3.

- Posa les mans sobre els genolls.
- Inferioritat respecte el porter.
- Es rasca el nas.
- Faccions de la cara molt rígides abans de sacar una falta (tensió)
- Acotxa el cap i mira la pilota.

Min. 4.

- Braços en gerra i cames obertes.
- Inferioritat.
- Camina amb el cap mirant al terra després de fallar la sacada de la falta (tristesa)
- Gira el cap.
- Aixeca el braç cap a un company.

Min. 5.

- Gira el cap de cara als rivals (3 vegades)
- Obre els braços en arrencar una jugada.
- Mira amb el cap al terra en un error d'un company.
- Es rasca els pantalons.

Min. 6.

- Superioritat.
- Petits salts (2 vegades)

Min. 7.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Superioritat.
- Deixa anar el braç quan un company li fa una mala passada.
- Camina amb el cap acotxat.

Min. 8.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- S'assenyala les cames.

- Expressió rígida quan no rep la pilota (tensió)
- Assenyala un company desmarcat.

Min. 9.

- Superioritat.
- S'assenyala els peus amb el braç dret.
- Es desmarca i deixa caure el braç cap als seus peus.
- Aixeca la mà.

Min. 10.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Aixeca les mans i els braços.
- S'assenyala els peus.
- Gira el cap.
- Es gira i pica de mans.

Min. 11.

- Gira el cap per mirar al seu voltant.
- Aixeca el braç.
- Petits salts.
- Obre els braços per saltar.
- Quan arrenca a córrer assenyala al company que hi ha al darrera.

Min. 12.

- Braços en gerra i cames obertes instants abans de sacar una falta.
- Es toca el front.
- Mira a banda i banda (tensió)
- Obre els braços.
- Dóna indicacions als companys preparats per rematar.

Min. 13.

Min. 14.

- S'assenyala a ell mateix.
- Gira el cap.
- Llença els braços a l'aire en no arribar a una passada.

- Gira el cap.
- Superioritat.
- Tira els braços a l'aire després d'un error.

Min. 15.

- Assenyala cap a un costat.
- Gira el cap.

Min. 16.

Min. 17.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Demana calma amb braços i mans.
- Petits salts.
- Superioritat.
- Aixeca una cama en caure al terra.

Min. 18.

- Assenyala cap endavant.
- Dóna indicacions a un company després d'una jugada (2 vegades)

Min. 19.

- Assenyala la porteria rival.
- Obre molt els braços i les cames en un salt.
- Superioritat.
- Gira el cap i obre els braços.

Min. 20.

- Inferioritat.
- Gira el cap.
- Obre els braços.
- Es rasca.
- Gira el cap.

Min. 21.

- Gira el cap.

- Obre els braços i les cames mentre espera una passada.
- Gira el cap.

Min. 22.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 23.

- Assenyala a un company.

Min. 24.

- Es col·loca bé el pantaló.

Min. 25.

- Petits salts (2 vegades)

Min. 26.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap molt ràpid (2 vegades)
- Assenyala un company.

Min. 27.

- Mira la pilota.
- S'arregla la samarreta.

Min. 28.

Min 29.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Obre molt els braços.
- Superioritat.

Min. 30.

- Assenyala.
- Petits salts.

- Gira el cap.
- S'assenyala a ell mateix.
- Gira el cap.

Min. 31.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Assenyala el terra.
- Es posa les mans al cap.
- Assenyala cap enrere.
- Pega cop de puny a l'aire.
- Expressió rígida després d'un error (tensió/ràbia)

Min. 32.

- Es rasca el nas.

Min. 33.

- Gira el cap (2 vegades)
- Inferioritat.

Min. 34.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Obre els braços en anar a fer una passada.

Min. 35.

- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Assenyala a un company desmarcat.

Min. 36.

- Gira el cap.
- Superioritat.
- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap (2 vegades)
- S'assenyala el peu.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Es torna a assenyalar els peus.

Min. 37.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- S'assenyala el peu.
- Superioritat.
- Pega un cop a la gespa després de caure al terra.
- Expressions facials cap avall (tristesa)
- Expressió rígida després d'un error (tensió)
- Es rasca el pantaló.

Min. 38.

- Es rasca la cara.
- Gira el cap.
- Aixeca la mà a un company.
- Petits salts.

Min. 39.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca la mà.
- Es pega un cop a la cama en no rebre una passada.

Min. 40.

- Gira el cap.
- Estreny les dents i tira el cap enrere després d'un error.
- Assenyala.

Min. 41.

- Es posa la mà al pit mentre corre.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Es rasca.
- S'assenyala a ell mateix.

Min. 42.

- Petits salts.
- Superioritat.
- Assenyala a l'àrbitre després de caure al terra.
- Gira el cap.

Min. 43.

Min. 44.

- Assenyala a un rival.
- Gira el cap.
- Dóna indicacions a un company (2 vegades)

Min. 45.

- S'assenyala a ell mateix.
- Demana calma
- Superioritat.
- Gira el cap.

Afegit (3 minuts)

- Deixa caure el braç quan comença a córrer.
- Gira el cap.
- Assenyala.
- Torna a girar el cap.
- Aixeca la mà.
- Mira al terra.
- Deixa caure el braç cap als seus peus mentre està sol al terreny de joc.
- Braços en gerra i cames obertes escoltant les indicacions de l'entrenador.
- Petits salts.

- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)

5.2.4. Juventus 2 – 2 Reial Madrid

1a part

Min. 0.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç.

Min. 1.

- Gira el cap.
- Superioritat.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.

Min. 2.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 3.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts (2 vegades)
- Superioritat.
- S'assenyala a ell mateix.
- Gira el cap.

Min. 4.

- Gira el cap.
- Obre els braços en saltar.
- Gira el cap.

Min. 5.

- Gira el cap.
- Obre els braços en saltar.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Superioritat.
- Aixeca la mà (2 vegades)
- Petits salts deixant caure el braç cap enrere.

Min. 6.

- Gira el cap (3 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 7.

- Inferioritat.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Fa una palmada.
- Aixeca el braç.

Min. 8.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Es toca la panxa.
- Gira el cap (2 vegades)
- Superioritat.
- Aixeca el braç cap a un company.

Min. 9.

- Gira el braç.
- Braços en gerra i cames obertes.

Min. 10.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Torna a girar el cap.
- Obre els braços en saltar.

Min. 11.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts (2 vegades)
- Superioritat.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 12.

- Gira el cap.
- Tira el braç cap endavant.

Min. 13.

- Es toca la samarreta.
- Aixeca la mà.

Min. 14.

- Es rasca el nas.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Superioritat.
- Gira el cap.

Min. 15.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap una altra vegada.
- Aixeca el braç.
- Torna a girar el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 16.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 17.

- Inferioritat.
- Gira el cap (2 vegades)
- Superioritat.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.

Min. 18.

- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Aixeca les cames en caure al terra i mira cap a l'àrbitre amb les faccions molt rígides (tensió)

Min. 19.

- Gira el cap.
- Obre els braços per saltar.

Min. 20.

- Gira el cap.
- Petit salts.
- Torna a girar el cap.

- Petits salts.
- Gira el cap i s'assenyala el peu.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Assenyala.

Min. 21.

- Gira el cap (2 vegades)

Min. 22.

- Gira el cap (2 vegades)
- Estreny els ulls i celles en desacord.
- Gira el cap.
- Superioritat.

Min. 23.

- Gira el cap.
- Es rasca.
- Gira el cap.
- Petits salts (3 vegades)
- Tira el cap enrere.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap. (2 vegades)
- Aixeca mans i braços cap a un company.

Min. 24.

- Gira el cap.

Min. 25.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Petits salts.

Min. 26.

- Gira el cap.
- Superioritat.

Min. 27.

- Gira el cap (2 vegades)
- Braços en gerra i cames obertes.

Min. 28.

- Gira el cap (3 vegades)

Min. 29.

- Aixeca el braç.
- Gira el cap (2 vegades)
- Superioritat.
- Gira el cap.
- Inferioritat.
- Gira el cap.
- Tira els braços a l'aire.

Min. 30.

- Gira el cap.
- Dóna indicacions als companys.
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 31.

- Superioritat.
- Gira el cap. (4 vegades)

Min. 32.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Aixeca els braços (2 vegades)

Min. 33.

- Gira el cap.
- Petits salts.

- Gira el cap.
- Aplaudeix.
- Gira el cap i aixeca els braços.

Min. 34.

- Superioritat.
- Petits salts.

Min. 35.

- Aixeca els braços.
- Es mossega la llengua.
- Obre els braços per saltar.
- Gira el cap.
- Es rasca.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 36.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap
- (2 vegades)

Min. 37.

- Peti salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Superioritat.
- Tira el cap enrere.
- Gira el cap.

Min. 38.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 39.

- Obre els braços en saltar.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Inferioritat.
- Dóna indicacions als companys.
- Gira el cap.

Min. 40.

- Penal a favor dels rivals.
- Gira el cap.
- Braços en gerra i cames obertes.
- Gira el cap.
- Es rasca.
- Braços en gerra i cames obertes.

Min. 41.

- GOL DE VIDAL.

Min. 42.

- Petits salts i gira el cap a la vegada (2 vegades)
- Assenyala la porteria rival.
- Gira el cap.

Min. 43.

- Inferioritat.
- Superioritat.
- Gira el cap.
- Obre els braços.

Min. 44.

- Braços en gerra i cames obertes.
- Gira el cap.
- Superioritat.
- Tira el cap enrere i Estreny les dents, mentre posa els braços sobre la cintura

- Gira el cap (2 vegades)

Min. 45.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- Es rasca el cap.

2a part

Min. 0.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Deixa caure el braç mentre corre.
- Aixeca els braços amb els punys tancats després que un dels seus companys falli una ocasió de gol.
- Estreny les dents i baixa les celles.

Min. 1.

Min. 2.

- Gira el cap.
- Indicacions a un company.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.

Min. 3.

- Estira el braç.
- Estreny les dents i tanca els ulls en una jugada on s'ha fet mal.
- Gira el cap.
- Es toca el pantaló.

Min. 4.

- Obre els braços i mans en direcció a un rival.
- Inferioritat.
- Es toca la cama i abaixa el cap. (tristesa/tensió pel dolor)
- Deixa caure el braç quan comença a córrer.

Min. 5.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Superioritat.

Min. 6.

- Mou el braç de baix a dalt.
- Inferioritat.
- Mou el braç cap endavant per donar indicacions a un company.

Min. 7.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Arrenca a corre aixecant el puny. S'assenyala a ell mateix i després al terra. S'abraça als seus companys.

Min. 8.

- Toca el terra.
- Obre els braços per saltar.
- Es rasca.
- Gira el cap.
- Es torna a rascar.

Min. 9.

- Assenyala un company desmarcat.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Dóna indicacions a un company.

Min. 10.

- Es seca la suor.
- Petits salts.
- Aixeca el braç.
- Es queda amb els braços en gerra i cames obertes.

Min. 11.

- Gira el cap.
- Petits salts.

- Dóna indicacions amb el braç (2 vegades)
- Petits salts.
- Torna a donar indicacions als companys.

Min. 12.

- Petits salts.
- Superioritat.

Min. 13.

Min. 14.

- GOL DE BALE. Salta amb el puny a l'aire i es dirigeix cap al company que ha fet el gol. Es piquen de mans i s'abracen. Aixeca el puny a la grada.

Min. 16.

- Gira el cap.

Min. 17.

- Inferioritat.
- Aixeca la mà.
- Superioritat.
- Aixeca el dit polze a un company en senyal d'acord.

Min. 18.

- Gira el cap.

Min. 19.

Min. 20.

- GOL DE FERNANDO LLORENTE.
- Es toca la sabata.

Min. 21.

- Inferioritat.
- Es posa les mans als quàdriceps.
- Gira el cap.

Min. 22.

- Assenyala un company.
- Superioritat.

Min. 23.

- Gira el cap.
- Inferioritat.
- Gira el cap.
- Es rasca.

Min. 24.

- Petits salts.
- Es pica les mans i s'assenyala els peus.
- Es gira pel terra després de rebre una entrada.

Min. 25.

Min. 26.

- En els moments previs a sacar la falta es posa amb els braços en gerra, obert de cames i mirant a banda i banda.
- Mira la pilota de reüll (tensió)
- Es mossega el llavi i després la llengua.

Min. 27.

- Superioritat.
- Pega cop de puny a l'aire i tira el cap enrere.
- Gira el cap.

Min. 28.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Moviments en cercles amb els braços.
- Inferioritat.

Min. 29.

- Gira el cap.

Min. 30.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Inferioritat.
- Es rasca l'espatlla.

Min. 31.

- Gira el cap.
- S'assenyala els peus.
- Gira el cap.
- Superioritat
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 32.

- Obre els braços.

Min. 33.

- Obre els braços.
- Gira el cap.

Min. 34.

- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.

Min. 35.

- Superioritat.
- Cop de puny a l'aire amb les faccions de la cara molt rígides. Es gira i torna a pegar cop de puny a l'aire.
- Assenyala un company.
- Gira el cap.

Min. 36.

- Braços en gerra i cames obertes.
- Superioritat.
- Gira el cap.

Min 37.

- Petits salts.
- Gira el cap (3 vegades)

Min. 38.

- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.

Min. 39.

- Aplaudeix a un company.
- Es gira i aixeca el braç.
- Petits salts.

Min. 40.

- Es rasca.
- Petits salts (2 vegades)

Min. 41.

- S'assenyala a ell mateix.
- Petits salts.
- Inferioritat.
- Estreny les dents.

Min. 42.

- Gira el cap.
- S'acompanya de braç en una jugada.
- Gira el cap.

Min. 43.

- Assenyala cap endavant
- Tira el cap enrere.
- Aixeca la mà a un company després de fallar una passada.
- Escopinya.
- Tira el cap enrere després d'un fora de joc.
- Petits salts.
- Assenyala cap a la seva dreta.

Min. 44.

- Gira el cap.
- Aixeca els dos braços i mans.
- Assenyala cap enrere (2 vegades)

Min. 45.

- Superioritat (2 vegades)
- Aixeca braços i mans.

Afegit (3 minuts)

- Gira el cap.
- Aixeca els braços.
- Aplaudeix.
- Gira el cap (2 vegades)
- Aplaudeix.
- Es rasca.
- Assenyala cap enrere.
- Deixa caure el braç mentre corre.
- Es rasca.
- Gira el cap.

5.2.5. FC Copenhagen 0 – 2 Reial Madrid

1a part

Min. 0.

- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 1.

- Petits salts.
- Gira el cap (3 vegades)
- Petits salts (2 vegades)

Min. 2.

- Gira el cap.
- Superioritat.

- Aixeca el braç.
- Aixeca el dit polze cap a un company en senyal d'acord.

Min. 3.

- Petits salts
- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Aixeca el braç
- Gira el cap.

Min. 4.

- Sacseja les mans.

Min. 5.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Obre els braços mentre corre.
- Gira el cap en caure al terra.
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Aixeca la mà.

Min. 6.

- Aixeca el dit polze en senyal d'acord.
- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 7.

- Gira el cap.
- Braços en gerra i cames obertes.
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Inferioritat.

Min. 8.

- Gira el cap.

Min. 9.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç-
- Es posa les mans a la cara.
- Gira el cap.

Min. 10.

- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.

Min. 11.

- Es rasca el nas.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap (3 vegades)
- Gira el cap.

Min. 12.

- Inferioritat.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 13.

- Petits salts.
- Aixeca el braç.
- Petits salts.

Min. 14.

- Tira el cap enrere.
- Gira el cap (2 vegades)
- Llença el braç cap endavant mentre corre.
- Gira el cap (2 vegades)

- Petits salts.
- Aixeca el braç cap a un company.

Min. 15.

- Gira el cap.
- Mou el braç de dreta a esquerra.
- Assenyala una zona del camp buida.

Min. 16.

- Superioritat.
- Gira el cap
- Assenyala.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 17.

- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 18.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- S'assenyala els peus.
- Obre els braços.

Min. 19.

- Superioritat.
- Gira el cap.
- Aixeca un peu.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- Obre els braços.

Min. 20.

- Gira el cap.
- Petits salts.

- Gira el cap.

Min. 21.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Petits salts
- Gira el cap.
- Aixeca el braç i la mà.
- Obre els braços

Min. 22.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Quan va a sacar una falta es queda mirant amb els braços en gerra i cames obertes.

Min. 23.

- Es toca el genoll.
- Petits salts.
- Braços molt oberts.

Min. 24.

- GOL DE MODRIC. Corre amb el puny a l'aire i va a abraçar el company que ha fet el gol. Torna a xutar la pilota dintre de la porteria.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 25.

- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 26.

- Gira el cap (2 vegades)

Min. 27.

- Petits salts.
- Es posa la mà a la cintura.

Min. 28.

- Gira el cap.
- Obre els braços.
- S'assenyala els peus.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Petits salts.
- Tira el cap enrere quan falla un company.

Min. 29.

- Tira el braç a l'aire ràpidament.

Min. 30.

- Torna a llençar el braç molt ràpid.

Min. 31.

- Superioritat.
- Gira el cap.
- Estreny les dents i llença la mà i braç a l'aire.
- Es mossega el llavi.
- Superioritat.

Min. 32.

- Braços oberts.
- Indicacions a un company.
- Gira el cap (2 vegades)

Min. 33.

- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.

Min. 34.

- Petits salts.

Min. 35.

- Gira el cap.
- Aplaudeix.
- S'assenyala els peus.
- Gira el cap (2 vegades)
- S'assenyala una altra vegada els peus.

Min. 36.

- S'assenyala els peus.

Min. 37.

- Obre els braços.
- Deixa caure el braç en començar a córrer.
- S'assenyala els peus.
- Expressió rígida i braços en gerra (tensió)
- Mira al terra.
- Superioritat.

Min. 38.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç.

Min. 39.

Min. 40.

- Aixeca el braç.
- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Assenyala els seus peus.
- Cau al terra i estira els braços.

Min. 41.

Min. 42.

- Gira el cap (6 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 43.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Deixa caure el braç.
- Gira el cap.
- Obre els braços per saltar.
- Gira el cap (2 vegades)
- Mira al terra.

Min. 44.

- Obre els braços.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca la mà.

Min. 45.

- Petits salts.

2a part

Min. 0.

- Gira el cap.

Min. 1.

- Gira el cap.
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Obre els braços.
- Gira el cap (3 vegades)
- Superioritat.

Min. 2.

- Tira el cap enrere i el puny a l'aire.
- Braços en gerra i cames obertes.
- Es rasca.
- Superioritat.
- Petits salts.
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.

Min. 3.

- GOL DE CRISTIANO RONALDO. Corre amb el puny aixecat. Pega un salt i es queda amb cames i braços oberts. Mira i assenyala al company que li ha fet la passada. S'abraça somrient amb la resta de companys

Min. 4.

- Petits salts.
- Superioritat.
- Petits salts
- Obre els braços
- expressió facial molt oberta (sorpresa)
- gira el cap.

Min. 5.

- Es rasca.
- Cau al terra i mira cap al col·legiat amb els braços molt oberts.
- Diu que sí amb el cap.
- Aixeca la mà.

Min. 6.

- Assenyala
- Petits salts (2 vegades)
- Assenyala amb el braç

Min. 7.

- Aixeca el braç i la mà.
- Obre braços i mans.

- Gira el cap.
- Torna a obrir braços i mans.

min. 8.

- Gira el cap (2 vegades)
- Deixa caure el braç en començar a córrer.

Min. 9.

- Assenyala
- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.

Min. 10.

- Gira el cap (4 vegades)
- Aixeca el braç i el dit.
- Gira el cap.
- Obre els braços.
- Estreny les dents i tira el cap enrere.

Min. 11.

- Gira el cap.
- Mira al terra i estreny les dents.

Min. 12.

- Gira el cap.
- Deixa caure el braç.
- Gira el cap (2 vegades)
- Inferioritat.
- Es pega cop amb la mà a la cama.
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 13.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç

- Gira el cap.
- Obre els braços.

Min. 14.

- Gira el cap.
- Tira el cap enrere.

Min. 15.

- Superioritat.
- Petits salts.
- Aixeca el braç i el dit.
- Aixeca el braç.

Min. 16.

- Gira el cap.

Min. 17.

- Aixeca els braços al caure.

Min. 18.

- Superioritat.

Min. 19.

- Aixeca el braç.
- Gira el cap.

Min. 20.

- Gira el cap (2 vegades)
- Petits salts.
- Gira el cap.

Min. 21.

- Aixeca la mà cap al porter de l'equip propi.
- Indicacions amb el porter.
- Aixeca el braç cap a un company.
- Gira el cap.

Min. 22.

- Obre els braços

Min. 23.

- Obre els braços quan agafa la pilota.
- Petits salts.

Min. 24.

Min. 25.

- Obre els braços (2 vegades)
- Gira el cap.
- Superioritat.
- Aixeca el braç amb la mà oberta cap a un company després d'un error.
- Camina flexionant el braç.

Min. 26.

- Gira el cap (2 vegades)

Min. 27.

- Gira el cap.
- Aixeca el braç.
- Petits salts (2 vegades)
- Superioritat.

Min. 28.

- Petits salts.
- Es rasca.
- Gira el cap.

Min. 29.

- Inferioritat.
- Petits salts.
- Gira el cap (2 vegades)
- Assenyala.
- Braços en gerra i cames obertes.

- Diu que no amb el cap després d'un error.
- Gira el cap.

Min. 30.

- Obre els braços.

Min. 31.

Min. 32.

- Gira el cap.
- Flexiona el braç mentre camina.
- Gira el cap.
- Petits salts.

Min. 33.

- Es rasca el cap.

Min. 34.

- Petits salts.

Min. 35.

Min. 36.

- Superioritat.
- Gira el cap (3 vegades)

Min. 37.

- Gira el cap (2 vegades)
- Aixeca el braç.
- Gira el cap.

Min. 38.

- Superioritat.
- Obre els braços.
- Petits salts.

Min. 39.

Min. 40.

- Petits salts.
- Gira el cap (3 vegades)

Min. 41.

- Obre els braços per saltar.
- Gira el cap.
- Es posa les mans al cap i després la tira enrere.
- Llença el braç a l'aire.

Min. 42.

- Gira el cap (3 vegades)

Min. 43.

- Llença els braços cap endavant quan frena després de venir corrent.
- Cau al terra i es posa les mans al cap mentre està de genolls.
- Estreny les dents i pega cop al terra.
- Penal a favor.
- Mira la pilota amb les braços en gerra i cames obertes. Expressió molt rígida.
Mira a banda i banda.
- Superioritat envers el porter rival.
- Falla el penal.

Min. 44.

- Es pega amb la mà a la cama.
- Mira al terra i parpelleja molt.
- Camina amb les mans a la cintura.
- Cau al terra i llença les cames a l'aire.

Min. 45.

Afegit (2 minuts)

- Gira el cap.
- Petits salts (2 vegades)
- Gira el cap.
- Tira el cap enrere.

5.3. ANNEX 3: Exemplificació de les categories per mitjà de captures de pantalla

IMATGE 1. *Cristiano Ronaldo s'enfronta als rivals amb el cos més estirat, els braços relaxats i mostrant superioritat durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 2. *Estatus d'Inferioritat quan el rival, en el salt, està en una posició més elevada envers un Cristiano Ronaldo ajupit, amb els braços flexionats durant el partit:*
Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 3. *Cristiano Ronaldo assenyala utilitzant el braç i la mà durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 4. *Moment en què el jugador està realitzant petits saltets i, a més, obre els braços durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 5. *El jugador gira el cap per mirar com es col·loquen la resta de jugadors abans de la sacada d'un córner durant el partit: Galatasaray 1 – 6 Reial Madrid.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 6. *Cristiano Ronaldo mostrant enuig amb l'expressió de les seves celles, mirada i boca després de no arribar a una passada durant el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 7. *El jugador amb l'expressió de tristesa – cap acotxat i les faccions enfonsades – després d'un error durant el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 8. *Cristiano Ronaldo celebrant el primer gol del Reial Madrid durant el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen. Mostra d'alegria a la seva cara amb la boca molt oberta.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 9. *El jugador continua la celebració del primer gol del Reial Madrid durant el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen amb els seus companys. També s'observa la categoria alegria a la boca – ensenyant les dents – i els ulls i celles.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.

IMATGE 10. *Cristiano Ronaldo abraçant-se a un jugador del seu equip després d'aconseguir el primer gol del Reial Madrid durant el partit: Reial Madrid 4 – 0 FC Copenhagen. en aquesta imatge també es pot veure l'alegria en la seva mirada, celles i boca.*

FONT: Elaboració pròpia a partir d'una captura de pantalla mentre s'observava el partit.